

**IAR RESTUL
E TOT TIFF**

Citești cronică a celei de-a doua părți a Festivalului Internațional de Film Transilvania, desfășurat la Cluj și la Sibiu.

TEXTE DE LUIZA VASILIU ȘI VERONICA NICULESCU ÎN » PAGINILE 6-7

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 132 » 16 – 22 iunie 2007 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

SUPLIMENTUL DE CARTE

șerban foarte ă ion barbu
UN MIRE FĂRĂ CĂPĂȚII

DETALII ÎN » PAGINA 9

14 scriitori europeni s-au prezentat la graniță

Pe 9 și 10 iunie s-a desfășurat unul dintre cele mai importante evenimente literare de după 1989, susținut financiar de Alianz Kulturstiftung și organizat de Literarisches Colloquium Berlin și Centrul Cultural German din Iași.

ÎN » PAGINA 4

Rockul rockerilor cu cravată

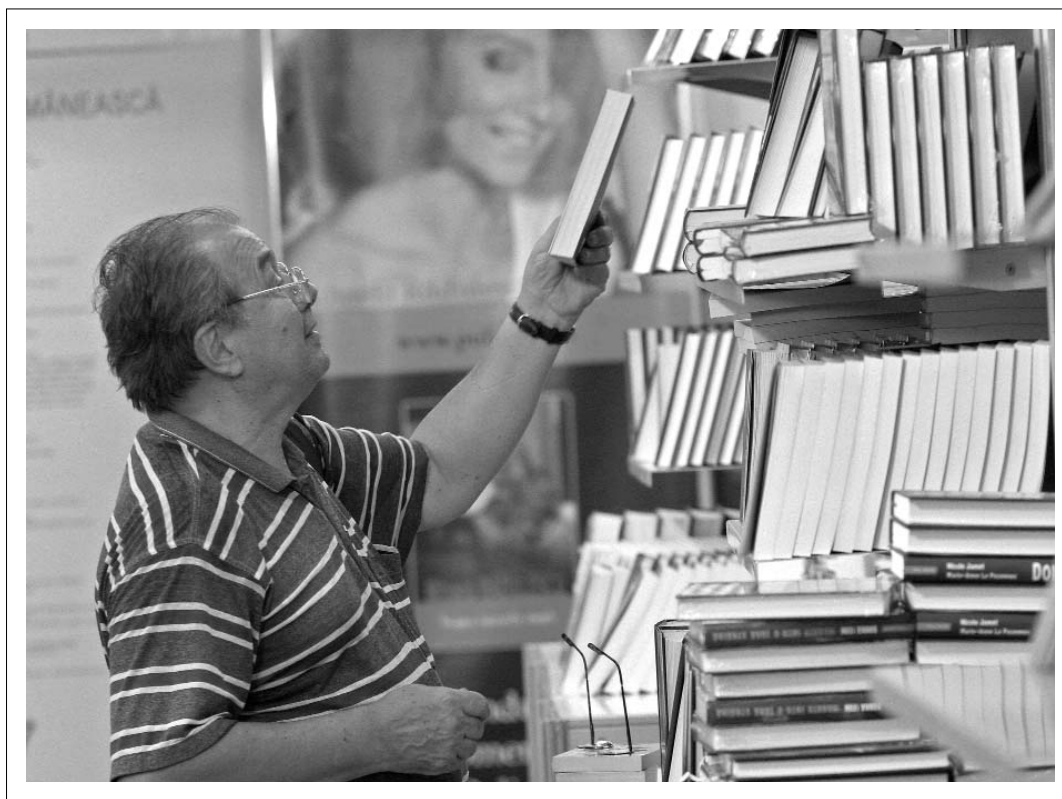
Dumitru Ungureanu

Există destui cetățeni onorabili care au ratat demult ocazia să ajungă rockeri zurbagii & delabrați, relicvele atitudinii contra, stilpi ciufuți ai cârciumilor de cartier.

ÎN »
PAGINA 15

Bookfest – Raport final

Salonul de Carte Bookfest 2007 – deși a beneficiat de un spațiu mai bine amenajat în pavilionul central al Romexpo, promovarea insuficientă era să strice totul.

- Pavilionul central este o alegere mai potrivită decât acela secundar.
- AER a obținut bani de la Ministerul Culturii și Cultelor – circa 50.000 de euro.
- Editurile s-au mobilizat exemplar – cu standuri mari, o ofertă de carte excelentă și evenimente care au strîns ceva lume.

- Lipsa totală a publicității de tip outdoor.
- Campania realizată de Leo Burnett – un mesaj foarte bun, care a „reușit” însă să camufleze titlul Salonului de Carte și data de desfășurare a acestuia.
- Parteneriatul cu Realitatea Media a funcționat parcă mai prost decât anul trecut. Realitatea TV și-a organizat propriile dezbateri și a lansat propriile cărți (colecția „Cotidianul”).

UN COMENTARIU DE GEORGE ONOFREI ÎN » PAGINILE 2-3

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

Vedeta

După deja istoric referendum, care a marcat o diferență zdrobitoare în favoarea președintelui, m-am tot întrebat care or fi mecanismele de protecție în fața publicului de care se bucură Traian Băsescu, prin comparație cu Călin Popescu-Tăriceanu. Urmărind cu atenție evoluția actualului premier și oprindu-ne la fiecare moment dificil al său, care i-a adus pierderi în electorat, vom descoperi prin comparație că și Traian Băsescu a avut, de fiecare dată, cam același tip de alunecări. Ba mult mai multe chiar. Și totuși, deși premierul a condus un guvern performant, având deci rezultate palpabile, iar președintele, în afară de haina de luptător anticorupție pe care o poartă, n-a avut aproape nici un rezultat concret, în ochii electoratului situația stă exact pe dos.

Primul moment cu un real impact negativ la populație al lui Tăriceanu a fost la citeva luni de la instalare, când, în perioada inundațiilor din Banat, s-a răstit la o doamnă, altfel sîcîtoare, cu vorbele: „Ce vreți, să vă fac hotel?”. Replica stupidă pentru un om politic, într-adevăr, dar parcă mai puțin dură decât bășesciana: „Ce insistență are țiganca asta împușcat!”. Sigur, cazurile diferă, chiar dacă în ambele replica viza o femeie. În cazul președintelui, femeia era și ziaristă, iar a fi ziarist, găozar adică, vorba lui Băsescu, e, în sine, un păcat de neiertat din punctul de vedere al populației. Așa că să trecem la al doilea moment devastator pentru Tăriceanu. Adică la răzgîndirea domniei sale după ce-și anunțase demisia.

Și astăzi, când discut cu cineva despre punctele slabe ale actualului prim-ministru, prima învinuire privește acea răzgîndire. Care, mi se explică insistenț, nu poate fi deloc asemănată cu răzgîndirea președintelui imediat după suspendarea sa de către Parlament. Pentru că președintele a fost obligat să nu se țină de cuvînt: dacă și-ar fi dat într-adevăr demisia, așa cum a promis, cei 322 ar fi găsit o soluție să-l elimine din viața politică. Și Tăriceanu n-ar fi fost exclus din viața politică? Poate, îmi spun preopinienții, dar dacă era cu adevărat preocupat de binele țării, ar fi acceptat situația și nu ar fi ținut cu dinții de scaun. Nu vreau să analizez eu, aici, ridicolul explicației, am redat-o doar pentru a marca tipul diferit de im-

pact pe care două situații aproape identice l-au putut avea.

Pe lângă exemplele de mai sus, se poate discuta aplicat, pe larg, despre numeroase alte situații: despre Cocoș-Udrea vs Patriciu, în care primii nu sînt nici acum identificați la nivelul opiniei publice cu președintele, pe cînd Patriciu pare a fi, la nivelul aceleiași percepții, conducătorul malefic, din umbră, al actualului guvern; despre dosarul de Securitate pierdut al lui Băsescu; despre casa din Mihăileanu; despre biletul lui Tăriceanu care a fost receptat mult mai puternic drept semn clar de corupție decît diversele bilete ale lui Băsescu. Toate au produs, în mod oarecum paradoxal, o erodare constantă a imaginii liderului P.N.L. și o creștere în fel de constantă în popularitate a președintelui țării.

Explicația e, firește, destul de simplă: carisma e hotărîtoare. În vreme ce rigidul Călin Popescu-Tăriceanu această calitate îi lipsește cu desăvîrșire, pentru actorul Traian Băsescu carisma este egală, practic, cu politica. Sau, mai bine zis, exersarea carismei de care dispune e, de fapt, politică de stat. Or, aici nu mai putem discuta despre strategii politice, despre interes național, despre ce ar trebui să facă liberalii ca să-i învingă pe democrați, despre, despre... Lucrurile sînt clare: la nivel de mase, orice politolog o va spune, exersarea carismei va fi întotdeauna mult mai eficientă ca armă politică decît orice doctrină sau platformă-program.

Nu mai contează că te numești campionul anticorupției într-o țară fără corupți oficiali. Nu mai contează că înfieriți securismul și pledezi pentru legea lustrăției, iar în paralel aplici stele la butoniera unui securist notoriu, care însă e un „securist de bine”, pentru că susține PD-ul. Nu mai contează că oamenii tăi fac fals în acte publice, vezi moțunea cu dubla semnătură a lui Gheorghe Flutur, nu mai contează că tu însuși furi în vîzul lumii un telefon mobil, iar justiția independentă, în ambele cazuri redade mai sus, nici măcar nu se preface că se autosizează. Toate acestea nu demonstrează decît un lucru: Traian Băsescu a ajuns, cu adevărat, singura vedetă reală a României. Iar unei vedete i se iartă, firește, orice excentricități. Chiar dacă excentricitățile sale afectează, din cînd în cînd, viața noastră, a tuturor.

Bookfest – Raport

Concluziile parțiale din numărul trecut au rămas valabile și pentru finalul de Salon de Carte Bookfest 2007 – deși a beneficiat de un spațiu mai bine amenajat în pavilionul central al Romexpo, promovarea insuficientă era să strice totul.

Președintele Asociației Editorilor din România (AER), Grigore Arsene, a declarat unei agenții de presă că e mulțumit totuși de aflulxul de vizitatori și că „cine a dorit să cumpere carte, a venit”. O părere care nu este împărtășită, cu siguranță, de cele mai multe dintre editurile participante la Salon (din AER sau din afara acestuia). La bile negre, contabilizăm lipsa totală a publicității de tip *outdoor*, care i-a ajutat mult pe bucurătorii anul trecut să se îndrepte spre Romexpo în zilele de țîrg, precum și lipsa unor autobuze *branduite* „Bookfest” care să îi transporte pe cumpărătorii din centrul capitalei pînă la pavilion. Aceasta cu toate că accesul a fost liber în toate zilele.

Încă o bilă neagră o reprezintă însăși campania realizată de Leo Burnett – „Poveștile se întîmplă doar dacă le

COMENTARIU

GEORGE ONOFREI

citești”. Un mesaj foarte bun care a „re-uit” însă să camufleze titlul Salonului de Carte și data de desfășurare a acestuia (informații prea puțin vizibile).

Deosebirea dintre țîrgurile noastre și cele din Occident, așa cum observa – corect – și Grigore Arsene, o reprezintă faptul că la noi țînta este vînzarea, nu și tranzacționarea drepturilor de editare – cu atît mai mult cu cît actualul Bookfest (fostul Bookarest) și-a pierdut caracterul de țîrg internațional. De două ori pe an, atît editurile românești importante, cît și cele mici, de nișă, participă la evenimentele așa-zis „expoziționale” pentru a se înfrînti cu publicul cumpărător, nu doar pentru a-și prezenta oferta ori noutățile. La Gaudeamus sau la Bookfest trebuie să se vîndă mult pentru a recupera handicapul unei rețele românești de distribuție a cărții încă deficitară (mai ales în cazul jucătorilor mai puțin puternici de pe piață). Iar la ediția de anul acesta a Salonului de vară, cel puțin în primele trei zile, numărul celor care au pășit pragul Romexpo a fost unul prea mic, iar publicul abundent din week-end nu a fost suficient pentru a acoperi „gaura”.

Suma alocată de AER anul acesta a părut mai mică decît cea de anul trecut, cînd țîrgul a „beneficiat” și de un scandal

perpetuu între președintele de atunci al Asociației, Gabriel Liiceanu, și Ioan Onisei, secretar de stat în Ministerul Culturii și Cultelor. Unul care, sînt sigur, a adus și mai mulți curioși dornici să vadă pentru ce eveniment a făcut atîta caz la televizor Liiceanu. E drept, prima ediție a Bookfest a beneficiat de mai multe sponsorizări, dar s-a și soldat cu o pagubă de aproape 10.000 de euro în conturile AER, semn că s-au făcut cheltuieli foarte mari pentru ca Salonul să fie vizibil – *outdoor* și *indoor*.

Mai contabilizăm o ultimă bilă neagră – parteneriatul cu Realitatea Media a funcționat parcă mai prost decît anul trecut. Ce mă face să afirm asta: în vreme ce în 2006 transmisiunile în direct erau concentrate pe cărți (e drept, ale unei singure edituri), acum Realitatea și-a organizat propriile dezbateri (cea cu Nobelul, urmărîtă de doi-trei trecători pe la standul televiziunii și-n rest de acasă din fotoliu), a lansat propriile cărți (collecția „Cotidianul”), „deturînd” atenția de la expozanți.

Totuși – bilele albe

În primul rînd, nu-i pot înțelege pe aceia care regretă locația de la Teatrul

» „Este adevărat că, anul acesta, Bookfest a avut parte de mai puțină mediatizare față de ediția precedentă, însă trebuie știut că acest lucru a fost cauzat de fondurile limitate de care festivalul a beneficiat. Practic, tot ceea ce s-a realizat anul acesta a fost finanțat numai din banii editurilor și din contribuția Ministerului Culturii și Cultelor. Pentru realizări mai mari este nevoie de fonduri externe, de sponsorizări și de parteneriate. La țîrgurile de tradiție se vînd drepturi, și nu cărți, difuzorii, tipografi și oamenii de carte contribuie, prin schimburi de experiență, la succesul industriei de carte.” – Grigore Arsene, președintele AER

CIFRELE ȚÎRGULUI

» 2007

– Suprafață totală de aproximativ 12.000 de metri pătrați (4.000 au fost acoperiți cu standuri).

– Peste 200 de expozanți și peste 10.000 de titluri.

» 2006

– Peste 70.000 de vizitatori, 215 editori și difuzori de carte.

SUPLIMENTUL LUI JUP

final (cu bile)

Național. Ne amintim, cu plăcere, momentele de pe „Motoare” – la bere cu prietenii, însă merită amintite și îngheșuiala extraordinară, căldura pe care erau nevoiți să o suportе cei care muceau la standuri pe tot parcursul zilei, imposibilitatea de a face o lansare de carte unde invitatul chiar să se audă. La fel cum cred că pavilionul central este oricând o alegere mai potrivită decât acela secundar, de anul trecut. Pe „inele”, editurile mici au avut sigur o mai bună vizibilitate decât în 2006, când cine era în față beneficia de tot publicul, iar în sala 2, sala „piticilor” dacă vreiți, ajungeai doar din întâmplare. Iar parterul a fost amenajat foarte civilizată, cu multe și largi culoare de acces. E drept, îngheșuială nici n-a prea fost.

Prima bilă albă, prin urmare, se acordă Bookfest 2007 pentru gestionarea excelentă a spațiului. A doua este pentru AER – a obținut bani de la Ministerul Culturii și Cultelor, care și-a primit lista mare de semnături din partea tuturor asociațiilor editorilor de la noi.

Este, cu siguranță, și meritul lui Grigore Arsene de a fi reușit o „împăcare istorică” după „tornada” de injurii de anul trecut între minister și asociații, pe de o parte, și AER, pe de alta.

A treia bilă albă o merită editurile, care s-au mobilizat exemplar – cu standuri mari, occidentale și cu o ofertă de carte excelentă. Am avut parte de evenimente adevărate, au fost multe lansări care au ieșit din tipicul manifestărilor cu trei participanți. S-au bătut la Polirom oameni de stat – Carol I (și al său jurnal) – cu vedete de televiziune – Mihaela Rădulescu. S-a lansat la Corint un volum așteptat – cel de convorbiri cu Octavian Paler, realizat de criticul literar Daniel Cristea-Enache. Nemira a lansat proiectul „Nemi”; Humanitasul încearcă să ocupe o felie mai mare pe piața de „Fiction”.

A patra bilă albă ar putea fi chiar aceasta: e frumos când există concurență!

LANSĂRILE BOOKFEST

Irlandezul din Titan și Istodor la standul Polirom

- Polirom a organizat două sesiuni de autografe: una cu Mihaela Rădulescu (*Despre lucrurile simple*), alta cu Alin Buzărin și Cristian Geambașu (autorii volumelor *Raport de cornere* și *Dincolo de scor*). A făcut show vineri, la standul Polirom, Eugen Istodor cu *Cartea vieții mele*. Au mai fost lansate cărți de Ruxandra Cesereanu, Mircea Vasilescu, Mihaela Miroiu, Stelian Țurlea, dar și noutățile din colecția „Biblioteca Polirom”.
- Scriitorul irlandez, vorbitor de limba română, Philip Ó Ceallaigh și-a lansat, simbatic, volumul de debut *Însemnări dintr-un bordel turcesc* și în România, la Editura Polirom, în cadrul Salonului de Carte Bookfest. O Ceallaigh s-a născut în Irlanda și a învățat să citească folosindu-se de dialogurile din benzile desenate, iar la 9 ani a făcut o pasiune pentru literatura SF. Fiind un călător înrăit, a trăit în mai multe locuri, precum Anglia, Rusia, Spania, Statele Unite, Georgia sau Kosovo, iar din 2000 s-a stabilit în București, unde lucrează ca scriitor independent, editor și translator.
- Florian Pittiș și Marius Bațu au susținut, simbatic seară, un scurt concert la Bookfest, cu ocazia apariției în limba română a cărților *Cronica vieții mele* (vol. I) de Bob Dylan și *Magical Mystery Tours: Viața mea cu Beatles* de Tony Bramwell & Rosemary Kingsland (Editura All).
- Criticul literar Daniel Cristea-Enache și-a lansat simbatic, la standul Editurii Corint din cadrul Salonului de Carte Bookfest, volumul *Convorbiri cu Octavian Paler*. Discuțiile cu Octavian Paler au început în octombrie 2005 și s-au sfârșit odată cu moartea scriitorului, întrebările criticului fiind, după propria mărturisire, „doar un pretext”, deoarece interlocutorul „nu răspundea niciodată predictibil, exprimând probleme care îl preocupau și care acopereau, de cele mai multe ori, o sferă mult mai amplă de valori”.
- Humanitas a lansat noi cărți de Ioana Părvulescu (*În Țara Miticilor. De șapte ori Caragiale*), Teodor Bacovsky (*Despre necunoscut*) și Radu Paraschivescu (*Bazar bizar*).
- Editura Trei a lansat cartea *Și tu poți fi Supernanny. Cum să-ți crești bine copilul* de Irina Petrea.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Balada ierbivorului ciclist

Există orașe care par a fi făcute pentru bicicliști și orașe unde, spus așa, în termeni competiționali actuali, ciclismul e o provocare autentică.

Adică nu prea îți vine la îndemână. Din a doua categorie fac parte orașele așezate pe mai multe dealuri. Din prima – orașele de câmpie.

Desigur, împărțirea de mai sus e valabilă pentru Europa modernă, adică până la granița României cu Ungaria. E destul să vezi vagoanele de tren din Ungaria, care au o secțiune separată pentru biciclete, ca să înțelegi atât lucru. În orașele mari din România, orice încercare de a circula cu bicicleta e un act de curaj, o provocare, o aventură eroică. Dacă vrei senzații tari, te urci pe velociped și o pornești pe un bulevard oarecare din Iași, Timișoara sau Cluj. Aici nici nu mai contează dacă orașul e construit pe șapte-opt coline, cum e Iașul, sau e mai neted, precum Timișoara ori Bucureștiul. De fapt, Bucureștiul nici n-ar trebui pomenit: acolo orice ciclist pornit pe șosea e pe trei sterturi condamnat. Dacă nu-l prinde vreo limuzină azi, îl strivește un camion mâine.

Pentru ciclistul român nu diferențele de relief contează, fiindcă aici spațiul șoselelor e de fapt uniform geografic. E o junglă. Jungla de asfalt. Nici ca se poate sintagma mai nimerită. Și, ca orice junglă, are și o faună diversă, împărțită clasic în ierbivori și carnivori. Mașinile sînt, desigur, creaturile carnivore și înghit orice le iese în cale, de la câini și pisici până la alte carnivore mici – cum sînt motocicliștii – sau ierbivori oarecare, precum pietonii ori bicicliștii. Pietonii sînt niște ierbivori protejați de lege, cu rezervații speciale, numite trotuare. Însă adesea carnivorele nu se sinchiesc de ele și își fac siesta, ghiftuite, pe întreg spațiul rezervat ierbivorilor bipezi, care nu mai au pe unde să treacă și sînt nevoiți să iasă în stradă, la îndemina carnivorelor flămînde.

Dar atunci când pietonul renunță la imunitatea lui relativă, se urcă pe bicicletă și coboară în jungla veritabilă, începe spectacolul. Lupta pentru supraviețuire. Fiarele carnivore huruie, accelerează și se reped asupra prăzii, tacinînd-o, dîndu-se tir-coale, jucîndu-se de-a șoarecele și pisica, pînă ce vine momentul atacului. Nici o șansă pentru ierbivori. În cel mai bun caz, biata creatură pe două roți se alege cu miriri, scuipături și injurături. „Numai tu și mă-ta lipsești aici!” e cea mai blîndă apostrofare pe care am auzit-o.

Dar ar fi nedrept să spun că jungla de asfalt nu are reguli. Are, ca orice junglă. Îvinge cel mai tare. Fiindcă există o ierarhie și printre carnivore. Există carnivore mari (jeepuri și TIR-uri), din calea cărora șacalii și hienele de Loganuri ori Tico se retrag timorați. Există carnivore nobile (Mercedes, Rolls-Royce) și nenumărate alte specii, fiecare cu forța și tactica lor, și se cunosc foarte bine între ele.

Aici s-ar putea obiecta că legea șoselelor e alta, cea conformă normelor europene. Sigur că da. Numai că aici e și buba în România: pentru orice domeniu există legi pe hîrtie și legi nescrise, care se stabilesc cu acordul tacit al cetățenilor. Toți prietenii șoferi cu care am vorbit mi-au spus că au încălcat măcar o dată regulile de circulație oficiale. Traversarea intersecției pe roșu nici nu se ia în calcul. E ceva banal și aproape obligatoriu. Aproape toți au făcut cite un accident – uneori grav –, din vina lor sau a altor șoferi. Toți au parcat ilegal, au ocupat trotuarele cu mașina, au mai bătut la volan una mică... Și toți se plîng de inconștiența bicicliștilor, care și-o caută cu lumina pe șosele.

Cam așa stau lucrurile. N-ai ce-i face: asta e lanțul vieții pe șosele. Siguranța carnivorelor vine din putere. Pentru ierbivorii bicicliști, orice greșeală înseamnă cel puțin un os rupt. Nu te pui cu fiarele. Așa a fost întotdeauna. De-aia se așază praful zile în șir pe bicicleta mea veche. Și de cite ori vād un ins în scaun cu roțile pe trecerea de pietoni și aud motoarele mașinilor hîrînd puternic în fața lui, mă gîndesc că, poate, carnivorele recunosc în bietul om un biciclist care le-a scăpat prima dată.

► În orașele mari din România, orice încercare de a circula cu bicicleta e un act de curaj, o provocare, o aventură eroică. Dacă vrei senzații tari, te urci pe velociped și o pornești pe un bulevard oarecare din Iași, Timișoara sau Cluj. Aici nici nu mai contează dacă orașul e construit pe șapte-opt coline, cum e Iașul, sau e mai neted, precum Timișoara ori Bucureștiul.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

De ce ne poate lua nayba-chul

Sîntem o nație de prostănaci și ne merităm soarta cu vîrf și îndesat.

Ce alt diagnostic i s-ar potrivi, oare, unui popor care digeră, zi și noapte, tot ce emană Gigi Becali pe la conferințe de presă? Cum să pui altă patalama „bobulației” care asistă, ca la un film din care n-ar face parte, cum Nicu Gheară stă în tribună lîngă Traian Băsescu? Cît de credibili mai sîntem cînd urmăritul internațional Omar Hayssam, recent condamnat la 20 de ani de pînă în România, dă telefon, în direct și la mișto, în emisiunea de știri a Antenei 3?

Ultimele două săptămîni au înregistrat această tristă premieră: doi fugari români, legitimați public cu statutul de dubioși universali, au tras cîte o flegmă României. Mai întîi, Omar Hayssam, fugit-scăpat prin căi pe care toată lumea le intuiește, dar pentru care nimeni nu are, evident, probe, s-a suit pe craca news-urilor de la Antena 3. Apoi, la un meci internațional de fotbal, România-Slovenia, în tribuna oficială a fost zărit „legendarul” Nicu Gheară. Ședea la distanță de doi scuipați de sămînță de președintele Băsescu și gărziile sale pretoariene. Oricîtă simpatie populară ar avea mult discutata reformă a justiției, oricîți friți și franți și frati ni ne-ar lăuda, avem, încă, mari probleme. În timp ce Adrian Năstase, un nume de tristă amintire pentru mulți asemeni mie, tinde să semene cu un Moby Dick pe care îl „harponesc” regulat au-

toritățile, atunci cînd se apropie vreun raport de țară, doi fugari își exersează arătutul dedesubturilor fustelor în public. E clar că justiția nu e numai oarbă, dar provine și dintr-o familie cu probleme, în care fra-su mai mic, Internele, s-a dus la băut și nu și-a mai revenit, iar verișorul drept, Serviciile, se ocupă cu tot soiul de prostii, pe la colț de stradă (și probabil că orbirea doamnei i se trage tot de la vreo cafeală încasată pe linie familială...).

În timp ce aceste două personaje rubensiene în conturi se lăfăie prin locuri publice, un al treilea, Gigi Becali, se simte excelent în aceeași țărișoară. Dînsul nu a avut nevoie să se mute prin țări străine, așa că își exersează calitățile de gigolo politic pe timpii noștri de antenă. Nu cred să fi fost zi, în ultimele săptămîni, în care Măria Sa să nu fi făcut vreo conferință de presă. Faptele sale se aseamănă cu cele ale celor doi sus-amintiți măcar într-un singur punct: Gigi Becali e dovada vie a faptului că poți folosi „apa sfințită” a bivolarilor (nu au sens, cred, alte precizări mai directe) pentru a o turna în cap minorităților, oricare ar fi ele, fără să pățești nimic.

De fapt, asta e marea noastră problemă: acceptăm atît existența mediatică a personajelor care dau în cap minorităților, cît și a celor care rid în nas majorităților. Cum s-ar zice, cînd tragem linie, sîntem uluitor de consecvenți în nepăsarea noastră soră cu prostia.

Attila Bartis și Florin Lăzărescu, în cadrul unei lecturi ce a avut loc sîmbăta trecută, în Sage Café

EUROPEAN BORDERLANDS LA IAȘI

14 scriitori europeni și-au prezentat cărțile la granița UE

Pentru două zile, Iașul a fost luat cu asalt de 14 autori din Elveția, Ungaria, Serbia, Ucraina, Germania, Bulgaria, Republica Moldova și România.

George Onofrei

Pe 9 și 10 iunie s-a desfășurat unul dintre cele mai importante evenimente literare de după 1989, susținut financiar de Allianz Kulturstiftung și organizat de Literarisches Colloquium Berlin și Centrul Cultural German din Iași. Evenimentul a avut loc pentru prima dată în toamna anului trecut, la Lvov (Ucraina). Înainte de România și Republica Moldova, festivalul a „mai trecut” prin Germania, la Leipzig.

Autorii participanți – Mircea Dinescu (România), Nichita Danilov (România), Filip Florian (România), Iulian Ciocan (Republica Moldova), Dimitru Crudu (Republica Moldova), Nicoleta Esinencu (Republica Moldova), Vasile Gârmeț (Republica Moldova), Ilma Rakusa (Elveția), Attila Bartis (Ungaria), György Dragomán (Ungaria), Alek Popov (Bulgaria), Tanya Malyarchuk (Ucraina), Julia Schoch (Germania) și Monika Rinck (Germania) – au susținut sîmbăta și duminică lecturi publice în cîteva cafenele și cluburi din Iași.

„Să mai renunțăm la acest patetism cu frații noștri”

În prima zi a Festivalului, de la ora 20.00, a fost organizat un maraton de lectură la care au participat toți scriitorii

incluși în program, încheiat spre miezul nopții de Mircea Dinescu. Aproape 100 de persoane au ascultat fragmente din operele scriitorilor.

A doua zi, de la ora 11.00, în Sala Senat a Universității „Al.I. Cuza”, Alexander Rubel a condus o dezbatere despre ce înseamnă granițele pentru scriitori.

Adevărata graniță despre care s-a discutat a fost aceea dintre România și Republica Moldova – una pe care Nicoleta Esinencu a trecut-o ușor pentru că „a avut pile”, una la care Dimitru Crudu și Iulian Ciocan au fost controlați de vameși la singe și li s-au reținut sandvișurile. Pe scurt – Republica Moldova a devenit cu adevărat „dincolo” pentru români, cel puțin din punct de vedere administrativ.

Mircea Dinescu a făcut apel la uitarea podului de flori și a recomandat celor prezenți să nu mai separe atît de clar culturalul de economic. „Dacă românii erau deștepti și cumpărau tot în Republica Moldova după Revoluție, acum recepționera de la hotel ar fi vorbit românește, nu rusește. Și să mai renunțăm la acest patetism cu frații noștri, frații noștri. Eu zic că e o dragoste care, înainte de a fi strigată, ar trebui studiată mai atent.”

Romane despre românii căpșunari din Spania

Opera multora dintre scriitorii invitați în festival ține de copilăria sau de viața trăită în comunism – Occidentul se simte atras acum tocmai de aceste teme. În viziunea unora dintre autori, spațiul de proveniență, istoria locurilor au reprezentat o rampă de lansare individuală. „Ați fi preferat McDonald's sau să vă scrieți cărțile și să deveniți cunoscuți pentru ele, cum se întîmplă acum?”, a întrebat Alexander Rubel. O întrebare care a stîrnit nemulțumirea unora dintre cei prezenți la dezbatere. Dimitru Crudu a declarat că ar renunța, bucuros, la opera sa dacă situația Republicii Moldova ar fi fost cu totul alta astăzi. Iar la final s-a stabilit următoarea modă în literatura europeană, după comunism: romanele despre românii căpșunari din Spania!

„Suplimentul de cultură” a realizat trei ediții speciale dedicate evenimentului, între care una chiar pe 9 iunie, de la ora 15.30. Au fost în direct în studioul Radio Iași Filip Florian, Attila Bartis, Nichita Danilov și György Dragomán. „Cît de mult comunică între ele literaturile spațiilor din care provin scriitorii invitați?” a fost una dintre teme. În a doua parte s-a discutat și despre faptul că, pentru România, lecturile publice nu reprezintă încă o obișnuință. Iar un astfel de festival își are rolul său – de a oferi publicului (inclusiv celui ieșean) evenimente culturale de care are foarte rar parte.

Tăvăliți în muștar și sînge

la aripioarele de pui de la Kentucky Fried Chicken și le calcă în picioare. Storce ketchup-ul pe fața unor obsedați hiperconșumiști, vulnerabilizați de propria lor neputință de a ieși din vertijul saturației.

Mihaela Michailov

Rodrigo García scrie textele spectacolelor pe care le concepe, violent brute și poetice, și-și alege actorii în funcție de afinități ideologice. A lucrat în publicitate cite 16 ore pe zi și și-a finanțat la început producțiile. A făcut praf structura convențională a textului teatral și a dramatizat inteligent sloganuri publicitare și brand-uri.

Regizoarea Ioana Păun (a absolvit anul acesta UNATC-ul, *MADE IN CHINA* fiind examenul ei de licență) merge pînă la capătul experienței delirant consumiste propuse de García. Trei sînt operațiile textuale esențiale la care recurge Ioana Păun: concentrarea structurii dramatice a argentinianului anarhic, adaptarea ei la contextul reclamelor românești și găsirea corelativului vizual perfect pentru scriitura conflictual monologală a lui Rodrigo García. Dramaturgul merge în adîncimea unui *trash* expressionism consumist pe care îl poetizează.

Ioana Păun a înțeles exact miza și salturile textului lui García, *Agamemnon*, flagelul produselor care-ți mînjesc corpul și-ți rod neuronii și „poezia scurtă” a momentelor cînd, cu cei mai inocenți ochi, privești un pepene înainte să înfuleci din el ca un nebun. Nevrotica psihologie a consumatorilor

îmbuibați de alimente și dependenți de tot felul de pungi, borcane și caserole e exploatată din plin. Isteria e marca unui spectacol care pompează la greu ambalaje și conținuturi.

Ioana Păun propune un teatru murdar, mirositor, unsuros, lipicios, în spiritul esteticii terciului în care se transformă produsele rulate pe bandă și în spiritul gândirii lui Rodrigo García. În *MADE IN CHINA* sîntem tăvăliți în muștar după care sîntem trași de urechi ca să putem auzi greierii. Reziuurile devin substanța unui spectacol care teatralizează manevrele irezistibile ale produselor omniprezente.

MADE IN CHINA este distopia exceselor. Excesul muncii hobotnice la un job care-ți mutilează creierul, excesul cumpărăturilor și fericirea de a-ți privi coșul plin de lucruri total inutile, excesul violenței cu care îți potolești familia turbată că nu găsește printre snacks-uri și perii detergent și baterii sînt nodurile tari ale unei lumi robotizate, captate de Ioana Păun în tot ce are ea mai aiuritor.

Anesteziate psihic și în același timp hiperactive, personajele sînt permanente în vîrtej și în derivă. Maimuțoi care rînjesc și digeră non-stop tot ce li se livrează, tembelizați de rotisorul consumist din jur și cumplit de alienați.

Actorii aleși de Ioana Păun merg excelent pe mîna mărcilor înregistrate și a propunerilor din această montare care-ți întoarce stomacul pe dos.

Un coșmar-cros al familiei supermarket-izate

Universul din *MADE IN CHINA* e bucăciică ruptă din cartea lui Gilles Lipovetsky, *Fericirea paradoxală* (Polirom, Iași, 2007): „A trecut vremea cumpărării nevinovate și lipsite de griji: iată-ne ajunși în stadiul reflexiv al consumului erijat în problemă, în obiect al îndoielii și al interogației”.

Dilemele alegerii produselor sînt personalizate de Alexandru Fifea printr-un joc mimetic foarte expresiv. Fifea e un actor-coardă care sare de la homosexualul cool și fragilizat din *Fotografii explicite* (Studioul Casandra, regia Miruna Dinu), la drogatul care trăiește din plin și bea pînă nu

FOTO: Tudor Prîsăcaru

mai știe de el în *Monged* (Studioul Casandra, regia Vera Ion), pînă la tatăl a-saltat de ce are de făcut într-un ritm dement, în *MADE IN CHINA*.

Torentul de produse din text e vizualizat sub forma deversării de pungi, sticle și cutii, care induc permanent tirania dependenței de marcă, de marfă, de mască a unui bine îngurgitat haotic.

Spectacolul Ioanei Păun propune un coșmar-cros al familiei supermarket-izate. Soțul tastează tăcănitor într-o corporație în care orice mișcare este monitorizată.

Fiecare clipă – regizoarea alege să prelungească inspirat acest moment – e o terifiantă conectare: la calculator, la telefon, la pauzele în care mintea îți e tot în priza job-ului. Soția se uită la telenovele și-și așteaptă soțul de la magazin, copilul e spălat pe creieri de jocuri. Acasă începe bătaia cu produse, care se termină într-o baie de sînge: soția și copilul sînt tîrșiți în muștar și pumni pînă cînd ai senzația că din propriile lor corpuri țșnesc produse, pînă cînd pielea lor miroase sufocant ca un container plin ochi.

Fără nici o milă – și aici e remarcabilă forța de a nu mima nici o secundă acest teatru fizic extrem –, corpurile devin guri de scurgere. Toată familia se urcă în mașină și se oprește mecanic în diverse locuri, care trasează halucinant drumul spre marele nicăieri: fast-food, cinematograful, stadion. Și, în final, cîteva secunde în aer liber, care se sfîrșesc cu o... Veți vedea!

Teatrul Desant

MADE IN CHINA, după o piesă de Rodrigo García

Regia: Ioana Păun (clasa prof. asoc. Cristian Hadji-Culea și conf. univ. dr. Nicolae Manda)

Cu: Smaranda Ciceu, Alexandru Fifea, Lari Georgescu, Cristina Găvrus, Lala Mișoniki

Multimedia: Maria Drăghici

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

Iar restul e tot TIFF

În a doua jumătate a Festivalului Internațional de Film Transilvania, am fost tot un soi de gură-cască, la fel ca-n primele zile. M-am mirat încontinuu de cât de multă lume poate să vrea să vadă filme, de cozile de la 9 jumate dimineața pentru bilete la Mungiu (cozi care începeau în fața cinematografului și se prelungeau șerpuit pînă după colțul clădirii), de biletele care nu se mai găseau la proiecțiile din timpul săptămîinii, chiar dacă ajungeai cu o oră mai devreme.

Luiza Vasilii

Cine a apucat să meargă la cîteva filme, sigur a dat în isterie, începînd să încercuiască pe program cu carioca roz, intrînd în conflict cu rutina, colegii de muncă și cărțile de lîngă pat. Iar filmele au curs unul după altul, poveștile s-au cam amestecat între ele – de două ori Nina Simone pe coloana sonoră, sau al doilea prim-plan cu un prezervativ folosit/ abandonat (ceea ce, deși putea să fie un fapt semnificativ, nu e deloc astfel).

Primul film pe care l-am văzut în a doua parte a TIFF-ului a fost *Amanții obșnuîți* (*Les amants réguliers*, 2005, regia Philippe Garel), o construcție la Godard de trei ore, lentă și stăruitoare, despre eterna obsesie a francezilor din ultimele decenii – adică mai '68 și deziluziile unei generații sufocate de propriile idealuri. La miezul nopții,

FOTO: VLAD CHERBAN

cînd s-a sfîrșit pelicula, în sală mai erau vreo 25 de persoane, cu ochii înroșiți și priviri cam bezmetice. Este, probabil, prețul pe care au trebuit să-l plătească pentru fanatismul lor cinesfil.

Vineri, 8 iunie, TIFF-ul a pus la cale o întîlnire de zile mari între două filme: *Independența României* și *Restul e tăcere*.

Proiectate la diferență de vreo oră jumătate, filmele au dialogat foarte relaxat unul cu celălalt – primul dintre ele e chiar cel dintîi film mut românesc (stîngace și amuzant – de exemplu, niciodată un soldat nu murea pe cîmpul de luptă înainte să se zvîrcolească de vreo cîteva ori pe toate părțile), proiectat la Cluj cu o coloană sonoră a lui DJ DuBase, ceea ce îl face mult mai supor-

tabil, iar a doilea e cel mai nou film al lui Nae Caranfil. Despre acesta ar fi mai multe de scris. Premiera mondială era trecută în program vineri după-masă. Cum pelicula a ajuns însă cu o zi mai devreme, organizatorii au mutat-o joi noapte, la 23.30.

Deși schimbarea a fost anunțată în ultimul moment, iar ora foarte tîrzie, sala cinematografului Republica, de o mie de locuri, a fost din nou plină, spectatorii așteptînd finalul filmului (în jur de ora două) ca să-l poată aplauda pe Caranfil. Filmul, care reconstituie *making-of-ul* *Independenței României*, este prima noastră peliculă de *entertainment* pur de bună calitate, cu un buget considerabil, cu decoruri năucitoare și reconstituiri de epocă, așa cum nici prin gînd nu ne-a trecut că vom putea avea vreodată.

Aducînd pe ecran acea primă vîrstă a filmului, în care oamenii erau nelcrezători, dar și fascinați de ceea ce încă nu era o evidență (ba mai mult, apărarea drept o perversiune a gustului artistic, în comparație cu teatrul), Caranfil poate vorbi cu tandrețe și umor (subminat însă crunt de cîteva secvențe de-a dreptul macabre) despre pasiunile și nebuniile din lumea filmului, despre delăsările și compromisurile celor mai slabi.

Per total, *Restul e tăcere* e, pe lîngă proaspătul Palme d'Or, semnul cel mai bun că cinematografia românească începe să-i meargă chiar bine.

Cîteva filme foarte bune și multe alte „bonusuri” cinematografice

La *California dreamin'* (nesfîrșit), în regia lui Cristi Nemescu, n-am reușit să ajung. Conform deciziei producătorilor, filmul nu a fost proiectat decît o singură dată (ceea ce nu e o tragedie, avînd în vedere că săptămîna viitoare va intra în cinematografe). Totuși, l-am rugat pe amicul meu, Cristi Luca, să transmită de la fața locului, ceea ce a și făcut: „O privire de regizor rar întîlnită, sensibilitate & umor, măiestrie și cinism la Pintilie, scenariu bine scris, actori excelenți, o imagine impecabilă. Așa cum chelnerița din *Chungking Express* visa să plece undeva departe, dorul de ducă nu-i e străin nici tinerei din Căpîlnița: «I'd be safe and warm/ if I was in L.A./ California Dreamin'/ on such a winter's day» – Mamas and Papas – California Dreaming. Regrete, reproșuri, frustrări, mi-zerie și, mai presus de toate, cîte un vis, al fiecăruia. Al lui Cristi e superb”.

Chiar înainte de închiderea oficială, am văzut *La sagrada familia* (Chile, 2006, regia Sebastian Campos), un film foarte bine filmat (tot cu camera-mînă), cu buget mic de tot, 3 zile de filmări și doar 12 pagini de scenariu, pornind de la care actorii au improvisat cît cuprînde. Rescriere foarte ingenioasă a lui Hamlet: *La sagrada familia* e genul de film căruia nu prea ai ce să-i reproșezi, mirat de prospețimea și de maturitatea lui (trebuie precizat că e un lungmetraj

de debut). Pelicula a luat Marele Trofeu al festivalului (lucru care m-a bucurat foarte tare), în condițiile în care 432 a fost retras din competiție (dar s-a ales, oricum, cu două premii), ca să nu fie încălcată una dintre prevederile regulamentului de la Cannes. Premiul de regie i-a fost acordat lui Ragnar Bragason (Islanda), pentru *Börn/ Copii*, iar cel de interpretare italianului Luca Lionello (pentru rolul din *Cover-Boy... L'ultima rivoluzione*).

Gala de închidere, parcă mai glamo-rous ca-n anii trecuți, i-a adus pe scenă pe premierul României (care-a povestit cît de emoționat a fost cînd a aflat de la soție că Mungiu a cîștigat la Cannes), directorul CNC, Eugen Șerbănescu (mulțumit că a reușit să finanțeze atîtea filme bune în ultima vreme) și ministrul Iorgulescu, luat pe sus de o veșnică avalanșă de promisiuni și rosteli nesfârșite („Cine a făcut revoluția română? Tinerii. Cine face acum revoluția în cinematografia românească? Tot tinerii.” Etc.). Premii pentru întreaga carieră au primit Irina Petrescu și Franco Nero, iar cel pentru o tînră speranță a cinematografului românesc i-a revenit, după cum era de așteptat, Aneimaria Marinca.

Și asta a fost TIFF 2007, cu 50.000 de spectatori, cîteva filme foarte bune și multe alte „bonusuri” cinematografice. Mi-e greu să-mi imaginez ce-ar mai putea născoci organizatorii, pentru ca ediția de anul viitor să fie și mai bună ca cea de acum. Dar aștept cu nerăbdare.

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE
CULTURĂ SE AUDE LA

radiu iosi

în fiecare vineri,
de la 19.10

cu George Onofrei
și Anca Baraboi

POST TIFF-UM

Să mori ucis din dragoste de urs

Eclipsate de succesele românești de la Cannes, filme excepționale au trecut aproape neobservate la TIFF-ul din Sibiu, rulînd la cinematograful cu zece, douăzeci de spectatori. Acest articol este un omagiu pentru Omul grizzly, un prinț blond care a iubit atît de mult animalele din sălbăticie, încît a sîrșit ca hrană pentru ele. Un destin incredibil, conturat de Werner Herzog, care și-a adăugat în portofoliu încă un personaj aflat la limita dintre geniu și nebunie.

Veronica Niculescu

Pintre rămășițe, s-a găsit mîna lui Treadwell, cu ceasul mergînd, iar alte părți din corpuri aveau să fie descoperite în burta ursului, ce a sîrșit împușcat.

Neînarmat, în sălbăticie

Documentarul *Grizzly Man* este povestea unui naturalist amator, un aventurier care a trăit neînarmat în sălbăticie trei-sprezece primăveri, declarîndu-se protectorul urșilor grizzly. Filmul lui Herzog despre Timothy Treadwell realizează portretul intim al unui om complicat, folosind în mare parte chiar filmările acestuia, însă în formă brută, cu lungi pasaje poetice de liniște – cele pe care Treadwell ar fi urmat să le taie la montaj –, cînd camera rămînea pur și simplu deschisă, surprinzînd doar tufe legănate și șuierul vîntului.

„Omul grizzly” trăia în ținuturile sălbătice din Alaska, fiind puțin cunoscut, în ciuda dorinței sale de celebritate. Fondator al organizației Grizzly People, și-a dedicat viața urșilor grizzly, pe care îi considera în pericol din cauza braconierilor. Braconieri despre care cercetătorii susțin că ar fi fost doar inventați de o min-te bolnavă, singurul rezultat al acțiunilor lui Treadwell fiind moartea sa și a prietenei lui, plus a unuia dintre urșii pe care jurase să îi protejeze.

Rămășițele lui Treadwell, alături de ale prietenei sale au fost găsite în 2003, în tabăra din Rezervația Naturală Katmai. Prietenul lor, ce venea să îi ducă în oraș la final de sezon, avea să vadă din avion o carcasă umană din care se înfruptă un urs.

Declarații de dragoste

Herzog explorează în *Omul grizzly* nu numai misterele sălbătice, dar mai ales ale naturii umane. Îndrăgostit de viața în natură, Treadwell aproape ajunsese să se creadă un urs grizzly.

Putea fi blind și fermecător, un copil de 46 de ani alergînd pe pajiști, îmbrățișînd vulpile și îmbăindu-se cu urșii, dar totodată un suflet întunecat, bintuit de spaime și pus pe scandal cu autoritățile sau cu alți cercetători, pe care îi lua drept braconieri.

Sînt cutremurătoare declarațiile de dragoste, o dragoste aproape religioasă pentru urși, și cocktailul aiuritor de emoții – fericirea se amestecă cu orgoliul și mînia, iubirea pentru animale cu ura față de oameni, singurătatea cu paranoia.

Herzog conturează și frumusețea și întunecimea personajului, arătînd tot ce se poate arăta – de la momentele în care Treadwell își aranjează părul sau bandana ca să dea bine la propriile filmări, la lupte violente între urși filmate

de la cîțiva metri și pînă la imagini cu Treadwell mîngîind excrementele calde ale unei ursoaice dragi, ridicînd la rang de minune orice s-ar fi aflat în interiorul trupului ce a dat naștere unui ursuleț, de la mîngierea lăbutei unui pui de urs mort la declarația cutremurătoare de iubire făcută lîngă trupul rece, acoperit de muște, al unei vulpi.

Fără sîrșit

Ceea ce nu vrea să arate Herzog este sîrșitul. Cînd s-a produs atacul final, camera lui Treadwell rămăsese aprinsă; deși capacul acoperea lentila, microfonul capta sonorul. Herzog a redat cumplitul moment filmîndu-se din spate, ascultînd caseta în căști, în prezența unei bune prietene a lui Treadwell, Jewel. Scena, astfel realizată, spune probabil mai multe decît ar fi făcut-o cele aproximativ șase minute de urlete îngrozitoare, timp în care Amie și-a văzut iubitul ucis de urs, a refuzat să se salveze și a devenit următoarea victimă. Groaza de pe chipul lui Herzog se vede oglîndită pe chipul lui Jewel, filmat cînd regizorul ascultă ultima înregistrare.

Pe tot parcursul filmului, Herzog adaugă propriile gânduri despre Treadwell. „M-am certat continuu cu Timothy Treadwell de-a lungul acestui film”, mărturisise regizorul pe site-ul său. „Sînt foarte diferit de el. Dar ne-am certat cu dragoste. Ca și cînd m-aș fi certat cu frații mei; îi iubesc, dar ne certăm din cînd în cînd. Nu pot spune că îl iubesc pe Timothy Treadwell, dar mă simt apropiat de el. Și de tragedia lui”.

Omul grizzly/ Grizzly Man (SUA, 2005)
Regia: Werner Herzog

Jewel, o bună prietenă a lui Timothy Treadwell, și regizorul Werner Herzog

ARTmania
FESTIVAL
15-17 Iunie 2007
SIBIU PIATA MARE

WITHIN TEMPTATION
MY DYING BRIDE
ANATHEMA
THE GATHERING
HAGGARD TAROT AFTER FOREVER
IRIS CARGO
CELEAITE CUVINTE
VIȚA DE VIA LUNA AMARĂ ALTAR

BILETE SE GĂSESC LA
diverCity dol.ro
BILETE.RO TRAVECA

SIBIU
2007
WWW.ARTMANIAFESTIVAL.RO

PARTENERI
JURNALUL 24-ORA
POWERED BY
BULEAȘA K&C
METALFAN
SIBIETHEPOPUSIBIU
GEMINOM
MAGAZIN
TRAVECA

La taclale cu punkerii germani în gara din Bremen, probleme cu poliția, amendă pentru înșelăciune studentească, febră musculară de la pedalat prin Oldenburg, la taclale cu participanții la protestul de la Hiligendamm împotriva globalizării și a Summitului G8, la chef cu studențimea exchange-internațională, la frecat menta în cafeaua universitară, la făcut autostopul pe Internet și la plimbat cu clovni prin Köln. Salutări din vacanță (variante mixată)!

Manu Babescu

Deutsche Dharma

De fiecare dată cînd încep să mă trăsnească trăirile Zen, îmi dau seama că am nevoie de bani. Am chef să fac o grămadă de chestii mărețe, captez tot felul de vibrații înalte, mă conectez la rețeaua genilor și

tot așa. Dar cum dau să mă apuc de făcut lucrurile fantasmagorice de care vorbeam, mă trezesc că iar pipăi cardul magnetic ca pe lampa lui Aladin. Azi însă pe duh îl doare-n cot de creditul meu insuficient și se lasă iar pe spate la fumat o narghilea cu aromă de Bombay. Buuun, vine și ziua cea mare. După faptă, și răsplată. Reteta perfectă pentru creșterea poftei de viață. Proporțional cu contul. Atunci dai

pe spate. Zbhang! Îmi fentez încă o dată sistemul și creierul, cu tot cu fenomenul de încălzire globală, căderile de meteoriți, referendumurile fără fum, discriminările rău mirositoare și ciclurile scandalului politic. Plec iar în căutarea suplimentului de subiect. Și cultural.

De data asta sînt student clandestin în Oldenburg, un oraș german în Saxonia de Jos. Irrelevant, dacă e să te iei după clasică hartă europeană. Oricum, Oldenburg-ul asta e undeva la jumătate de oră de dat cu trenul din Bremen și foarte aproape de granița cu Grönigen, Olanda (student-avantaj). Deci cu tot cu muzicanții din Bremen aceștia de prin foldelele prăfuite ale copilăriei, iau drumul orașului vechi ca să ajung la prietena Exchange Student Erasmus, cu care împart haosul de zece ani. Cum am ajuns aici însă trebuie comentat, ca să avem de unde lua aminte. Iată deci ce a tulburat intoxicatul meu creier est-european și m-a salvat de la sărăcie: un site pe Internet. Pentru că nu veneam chiar din transpirația mea Piață a Unirii, ci din Belgia, trebuia să ajung cumva ieftin în orașul unde Maria este Musik Studentin și corespondent Radio România Cultural. Primul rațeu, în gară: cea mai ieftină legătură Köln-Bremen mă costă 56 de euro, iar instinctul de student român experimentat nu mă lasă să iau în calcul opțiunea asta. Mîna deci pe telefoane, combinații, scheme și dau de informația cu colac. Se numește www.mitfahrgelegenheit.de. Aici se face un fel de autostop virtual. Călătoria este însă cît se poate de reală, iar operațiunea, cît se poate de simplă: dai un search cu locul de unde vrei să pleci și unde vrei să ajungi, contactezi omul cu mașina, stabilești detaliile iar tu, călătorul *low budget*, ești inițiat în arta autostopului organizat. În stil german. Ar funcționa asta în România? Poate, dar atunci așa avea mereu nostalgia nașilor de pe ruta Timișoara-Herculane. Acasă clar nu m-ar interesa, poate doar ca experiment social. Aici însă mă simt ca într-un fel de Neverland al autostopiștilor. Din Köln pînă în Bremen plătesc deci 14 euro și călătorec

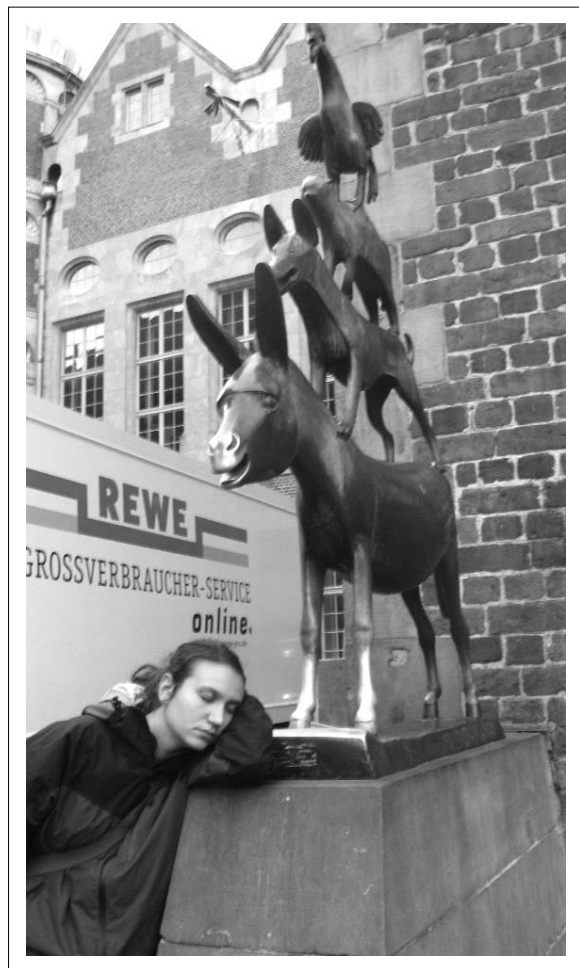
cit se poate de relaxat cu un tată de vreo treizeci de ani și copil de doi ani, plus o nemțoaică din Bonn, blondă, cu ochi albaștri și un an de studiu în Argentina. *I'm in Heaven Autobahn*. Și uite-așa ajung în Bremen, cu ochii umezi de atîta relaxare și ațipit meditativ, trecînd pe lângă punkerii din gară care cer cîcă mărunțiș pentru bilet. Trec însă peste creștele lor mov și mă pun la adăpost. *Das Leben der Anderen*. De aici mai am un pas și-s luată cu lopata de ghidul meu Interstelar.

Sînt student mondial revoluționar

Ajuns în Oldenburg, ești cot la cot cu tine-rimea care atrîmă cam peste tot. De la bara din autobuz la ghidoanele tonelor de biciclete salvatoare de poluare, la băncile din zecile de parcuri și grădini mental suspendate, de cărți, laptop-uri, cafele și țigări cu imaginație. Ce chestie. Orașul vechi (Oldenburg) colcăie de studențime, puștime, kindătime. Îmi cam place din prima. Cu ghirlandele de flori roz atrînd pe toate gardurile, cu casele transparente și cu magazinele modeste. Pace. Locul asta n-are nimic măreț, nimic dramatic, nimic special. În sfîrșit, un loc făcut pentru studiat: un fel de sanatoriu

transformat în campus universitar. Aici să vii cînd începi să visezi cu Gates care a inventat Windows (sic!), la loc de meditație, învățat, socializat, visat, deprimat, mincat, sărutat. Mare schemă și Uniunea asta Europeană, cu tot cu bursele ei Socrates sau Erasmus. Fără ele, multe nu s-ar fi auzit și multe nu s-ar fi spus, iar noi, prinși în lentoarea noastră kunderiană de români blazați, ne-am fi trăit clipa înctîndu-ne cheful tot în Timișoara. Cine ar mai fi auzit de australieni care se relaxează cu un vin la cutie sau de studenți americani care fac un ban de buzunar domînd singe lunar? Mai interesant așa, cînd din filmul Mariei care studiaza aici de opt luni și ceva printr-o burză Erasmus, în cadrul masteratului de Sinteză muzicologică la Universitatea de Muzică din București. Complicat, mai ales cînd vine vorba de întoarcerea acasă. Pentru că mulți nu ne-am întors de cît de dor ne era de sistemul românesc de învățămînt, ci pentru că vroiam să schimbăm ceva: o mentalitate, o atitudine, o viață. Sau? Dacă nu, Monty Python te va consola: „Always look on the bright side of life, ta-tam, ta-ta-ta-tam”. Cîntat crucificat. Să stai, să nu stai?

Înapoi în Rai. Văzut din afară, sistemul lor a format oameni care chiar au chef de învățat și care se duc la seminariile pentru că vor. *Ich will!* Oamenii aștia sînt dresați să-și dorească să facă ceva pe bune. Și pentru asta primesc bani și acces lejer la facilități de tot felul. Te poți însă deprima din două motive: ori trăiești teroarea opțiunii, ori tragedia rateului relației cu colegul blond de la seminarul de filosofie. Altfel, ai chef să te apuci de capoeira, ai curs de capoeira. Îți vine să te revolți împotriva societății de consum, a globalizării și să protestezi împotriva întîlnirii de vîrf a reprezentanților state-

» **Aspră viața asta de școlar internațional sau punker stradal. Oricum, mă apropii de final. Solo voi con mi pena, și gata cu viața de student clandestin. Înapoi la sapă. Sistemul și cardul mă așteaptă, cu brațele magnetice larg deschise pentru produs pe banda rulantă a capitalismului și globalizării. Glumeam. Pfiu, cred că iară mă apuc de citit pe ascuns povești motivaționale și de făcut mătăni ecologiste.**

gă lobalizare calitate

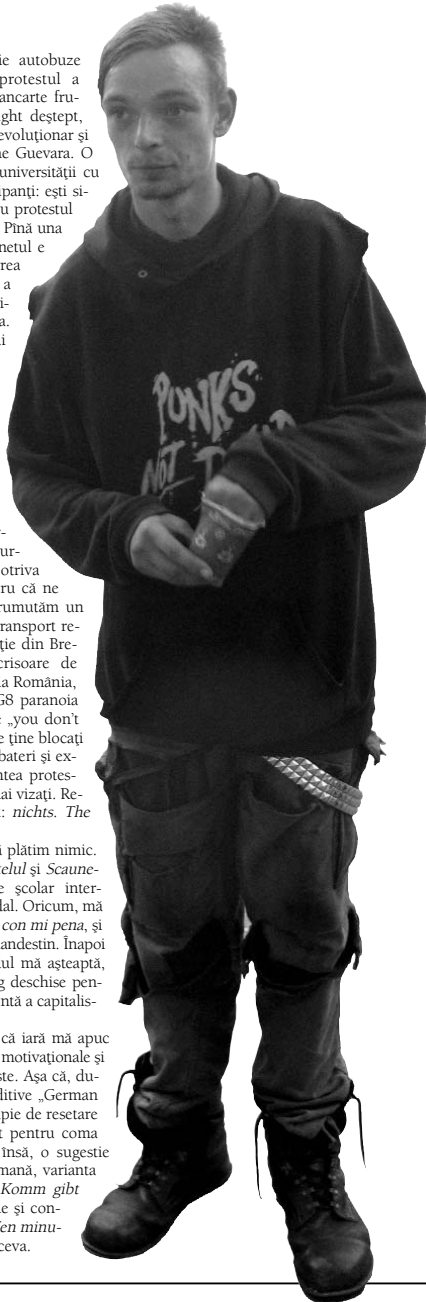
lor G8? Ai la dispoziție autobuze pentru a te afișa la protestul a 100.000 de tineri, cu pancarte frumos colorate, cu copyright deștept, cu atitudinea de hipot revoluționar și cu clasicul tricou cu Che Guevara. O vorbă scurtă la cantina universității cu unii dintre viitorii participanți: ești sigur că știi care-i treaba cu protestul ăsta? Poate nu, poate da. Pînă una alta, se mișcă ceva. Magnetul e adrenalina, materializarea convingerilor, nevoia de a te identifica cu ceva, spiritul de „echipă” etcetera. Fiecare însă cu iluzia lui că poate scutura lumea. Adevărul e că m-aș fi dus și eu, păcătoasa.

Rage against Kafka

În schimb, se întimplă alteceva: devin aproape infractor pe teritoriul german, și nu pentru că urmez să protestez împotriva Summitului G8, ci pentru că ne purtăm ca acasă și împrumutăm un card studențesc pentru transport redus. 7.30, secția de poliție din Bremen. Înșelăciune și scrisoare de avertizare acasă. La noi, la România, se face și așa. Dar nu! G8 paranoia sau varianta kafkiană de „you don't fuck with the system!” ne ține blocați pentru câteva ore de dezbateri și explicații. De înțeles. Înaintea protestelor, studenții sînt cei mai vizați. Rezumat rezolvare conflict: *nichts. The return to innocence.*

De fapt, nu trebuie să plătim nimic. S-au jucat *Procesul, Castelul și Scaunele*. Aspră viața asta de școlar internațional sau punker stradal. Oricum, mă apropiez de final. *Solo voi con mi pena*, și gata cu viața de student clandestin. Înapoi la sapă. Sistemul și cardul mă așteaptă, cu brațele magnetice larg deschise pentru produs pe banda rulantă a capitalismului și globalizării.

Glumeam. Pfiu, cred că iară mă apuc de citit pe ascuns povești motivaționale și de făcut mătăni ecologiste. Așa că, după un tur de mixuri auditive „German base” prin Köln, bag terapie de resetare și revin la chipul smerit pentru coma de acasă. Pentru drum însă, o sugestie muzicală: Beatles în germană, varianta originală, fără grimasă. *Komm gibt mir deine hand...* Intuiție și concluzie pur individuală. *Ten minutes older*. Aici începe alteceva.

DE ACUM, ȘI-N LIBRĂRII! / O NOUĂ APARIȚIE ÎN COLECȚIA „SUPLEMENTUL DE CULTURĂ”

șerban foarță ion barbu
UN MIRE FĂRĂ CĂPĂȚII

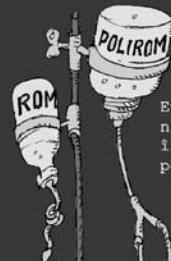

Suplimentul
„CULTURĂ

POLIROM

Copii, nu ne-au durut polipii nici pe Ion Barbu, nici pe mine; noi luam, cînd alții făceau pipi în pat, doar polivitamine.

Apoi, la anii vîrstei tandre, le trăgeam clopote (de tucii!) unor dudui cam poliandre și ne feream de politruci.

Eu, ca nedrucăr al lui Poli, nici el, fan-Jiul, - orice pol în plus, îl dam, ca toți matolii, pe-un litru-doi de monopol.

Pe cînd dădeam în floare merii, iar noaptea ne dădeam cu dești-u-n ochi, visam la polimerii Lenuței noastre ot Petrești.

Șchimbăriiii-au venit, iar polii s-au inversat, - atîta cît să poți să faci, pe albul colii, caricaturi sau să scrii „zît!”.

Politicos, nu ride hirbu' de oala spartă, - dragă Barbu, pe cînd munceai la I.D. Sirbu, io-l cam uitasem pe Ion Barbu.

Cum, azi, avem un președinte matroz, dar nu mai este rom marinăresc, ca mai 'nainte, - io zic s-o dăm pe... Polirom.

Recomandat de

Ziarul de Iasi

GALEA de SUD

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

Paauza de respirație ce urmă nu ținu mai mult de opt secunde, răstimp în care Nora își aminti improvizatia în tedesca a prietenei ei germanofone: — Ai fi atît de bună, scumpă Carmen, încît să ne traduci tîmpenia aia de „schlimmerick”, întrebă ea.

— Care „schlimmerick”, făcu pe proasta Carmen, — Cum care „schlimmerick”, interveni Vasile... „Herr Heidegger, in einer Lichtung./den zweiten Band des Buches *Dichtung und Wahrheit las/das Blau war blass/die Vögel flogen ohne Richtung.*” — Dar Martin Heidegger nu este traducibil, ripostă Carmen, cu un aer doct.

— Păi, Heidegger e autorul poezioarei? — Nu, zise, n locul domnișoarei Carmen Carpen, profesorul Vasile Elisav, care prinsese șpilul, în sfîrșit, al replicii celei dintîi. Domnișoara Carmen vrea să spună că *Lichtung*, care-i o noțiune de prim ordin a doctrinei filosofului german, ar fi un termen de netălmăcit în orice limbă, inclusiv a noastră. — Dar eu știam din bruma de nemțească pe care-am învățat-o în liceu, că *Lichtung* va să zică „luminiș”.

— Ei, dragă Nora, tocmai asta-i baiul: că *Lichtung* n-ar prea proveni, în idiolectul (știi ce-i aia) heideggerian, din *Licht* „lumină”. Altminteri, Goethe ar fi spus, pe patul morții, „Mehr Lichtung!”, dar a spus „Mehr Licht!”. (Unii pretind că doar „Mehr Luft”, — ca orice muribund ce se sufocă.) Nu întru totul, așadar, din *Licht*, ci, mai curînd, din *lichten* „a rări, a face rariți în desigur de pădure”. Iată de ce-l menținem, în traducere, pe *Lichtung* ca atare.

— Și, pentru că n-avem altă rimă, zise Carmen, îl rimăm cu *Dichtung* ca atare (greu traducibil și acesta în română, în care „poezie” nu este chiar „ficțiune”).

— Așa e, zise Elisav; încît primele patru versuri ale acestei compoziții ar suna astfel în română (nu fără, bineînțeles, inevitabile pierderi și libertățile fatale): „Dom’ Heidegger citea, ntr-o Lichtung,/al doilea tom al cărții *Dichtung și Adevăr*;/sub cer nu făr’/de păsări nezburînd...”

— „... de păsări nezburînd în *Richtung*.” — Păi, zise Nora, dacă asta-i tălmăcire, eu sînt negusul Abisiniei.

— Dar ce, Herr Heidegger este mai simplu?! — În orice caz, nu scrie atît de dizgrațios; iar dacă a traduce filosofi este a introduce, din cînci în cînci cuvinte, croșete cu termeni în original, dați-mi și mie voa exclamation, *Wozu die Übersetzung?* l. e.: *La ce bun tălmăcirea?*

La care Carmen Carpen se adumbri ușor (ca una ce știa mai bine decît Nora că a traduce nu-i același lucru cu a induce în eroare, — iar Heidegger nu-i traducibil altfel, adică fără paranteze drepte: ... , oricît de penibile, în rest), lăsîndu-l pe Vasile Elisav să dreagă, pedagogic, busuiocul:

— Dragă Nora, începu acesta, pot să-ți fabric, dacă ai nevoie, *auch eine echte rûnenische Version*.

— Și o versiune românească pură, tălmăci germanofona Carmen, instinctiv.

— Pornind, reluă Vasile Elisav (germana căruia era la fel de bună), de la premisa următoare, anume că rariștea silvestră e, finalmente, un „nepom”, schlimmerickul prietenului neamț (sau germanofon?) al Carmencitei ar suna astfel în română (nu fără, bineînțeles, inevitabile pierderi și libertățile fatale): „Citea dom’ Martin, sub nepom./*Egoficțiuni*, al doilea tom./În milosîrd/cer, cite-un cîrd/zbura în stil autonom.”

— Autohton, făcu pe surda Nora.

— Ba nu: autonom. Dar e tot aia.

(Continuarea în numărul următor)

Romanul universitar de capă și mapă

Din ce în ce mai însemnată este prezența romanelor „universitare” în literatura română de azi: *Bulevardul Eroilor*, de Andrei Bodiou, *Teză de doctorat*, de Caius Dobrescu, (parțial) *Derapaj*, de Ion Manolescu și cine știe cîte mai urmează. Nu e vorba, din fericire, de acele mici scrieri otrăvite care au izbucnit în *almae matres* provinciale imediat după 1990, încercînd să „facă dreptate” postcomunismului, dar realizînd, de obicei, niște simple, ordinare delajațiuni la adresa colegilor de catedră.

Doris Mironescu

Lucrurile s-au mai liniștit, semn că, probabil, populația augmentată a numeroaselor universități din țară s-a lăsat pătrunsă de conștiința de sine și, însulețită de exemplul lui Kingsley Amis, Malcolm Bradbury și, mai ales, David Lodge, s-a decis să pună în practică un consistent saavor teoretic, risipit pînă atunci în puzderia de cursuri și seminarii de literatură. În plus, este și un semn al faptului că spațiul academic românesc s-a fixat în stratificarea lui, resemnîndu-se într-o tipologie nu întotdeauna dătătoare de speranțe. Lumea universitară s-a autonomizat, iată, suficient, ea permițîndu-și luxul autoscrutării în căutarea unei identități de sine cu ambiții de reprezentativitate ceva mai largă.

Este ceea ce face și prozatoarea ieșeană Gabriela Gavril, mai cunoscută deocamdată în calitate de critic literar, în romanul său recent apărut *Fiecare cu Budapesta lui*. Cu toată silința, ajutorat fiind de modestele-mi cunoștințe în ale subteranelor de la Literale ieșene, n-am reușit să descopăr o „scară” a personajelor, așa încît trebuie să conchid, spre regretul unora, că nu avem de-a face cu o scriere cu cheie. Gabriela Gavril și-a luat „binele” de unde l-a găsit, așa încît unele scene și figuri episodice pot fi trasate pînă la punctul lor real de pornire. Spre lauda ei, autoarea nu s-a mulțumit însă cu presărarea de aluzii, topindu-le pe acestea în folosul întregii construcții. Nu contează că în carte figurează o soție universitară cu aer de cloșcă, acră și severă, sau că un „maestru” oral perorează la crîșma „Andrada” de pe malul Bahluului,

sau că un tînăr scriitor, cam „douămiști” după descriere, organizează *performance-uri* hilare. Pînă la urmă, cartea rezistă prin altceva.

Toată lumea povestește în cartea Gabrielei Gavril

„Norocosul Jim” din cartea Gabrielei Gavril se numește Ștefan Negru și ține seminarul despre Shakespeare într-un corp de clădire aproape dezafectat, bruiat de zgomotele șantierului din apropiere. Se chinuie într-o căsnicie tiranică și își numără descurajată foștii prieteni, plecați din țară sau morți de-a binelea. Trece pe la catedră, unde aude ultimele birfe, și se lasă prins în tot felul de obligații (inspecții, discursuri oficiale, lansări de carte) care-i suscită ironice dubitații. În acest punct, Ștefan Negru seamănă deja bineșor cu Gulică Unanian din *Cimitrul Buna-Vestire*, doar că numele său e mai „frumos”, ceea ce ar trebui să ne arate că există o netă separație între el și mlaștina în care e silit să înoate. Participă la înmormîntări (se moare mult în romanul Gabrielei Gavril, dar rareori violent), uneori, bacovian, se înscrie în cartegii aleatorii, chefului cu îndoliații ca și cum ar fi de-ai lor. Disprețuiește viața literară, pe care o cultivă totuși cu masochism. Artiștii menționați sînt, mai întotdeauna, unii tineri, chiar foarte tineri și, fără excepție, impostori. Se lasă exploatare de către un editor, prostituindu-și pana în traduceri de psihologie pentru amatori, de gen *Imaginea arborelui și psihicul uman*. *Descoperă-te acum!* Alungat de nevastă, se refugiază la o posibilă amantă, Sara, care îl delectează cu anecdote din viața ei profesio-

nală, de traducător la întîlnirile prefectului cu oficiali din străinătate. De priosos să amintesc că toate chermizele prefecturii se termină, în roman, cu beții, avansuri lubrice sau, în orice caz, manifestări penibile de mirlanie.

Toată lumea povestește în cartea Gabrielei Gavril, narează abundent, istorii din trecutul propriu sau al altora, mai îndepărtat sau doar de azi-dimineață. Practic, partea anecdotică e atît de amplă, încît nu mai rămîne prea mult loc pentru povestea propriu-zisă. Romanul e conceput ca o orchestrație de detalii mustoase, alese cu preponderență din sfera grotescului, care produc mai mult o stare de spirit decît o istorie cu sensul la urmă. Ștefan călătorește între Copou și cimitirul Sîntu Vasile, între Podu Roș și... Dorohoi, descoperind peste tot semnele putreziciunii morale: de la hoții și cerșetorii întorși din Germania, pînă la tinerii cărători de servietă și antrenanți în lucrul cu sapa spre „binele” colegilor. Dacă în ordine epică asta înseamnă o constantă fragmentare a narațiunii datorită intervenției anecdotei, se află în ciștig ritmul scrierii, un fel de aglomerat, navalnic. Tot timpul vorbește cineva, fie povestindu-și viața, fie amintind o pătație de la grădina zoologică, o masă la prefect sau o călătorie eșuată cu balonul universității. Pulsul cărții este susținut de aceste micronarațiuni groțeste, cu reflex mentalitar, moralizator. Cartea se citește cu plăcere datorită intervenției, pe mai fiecare pagină, a unei scene evidente parodice, reprezentînd lumea din jurul nostru intrată într-o caraghioasă derivă: un tip cu bani plătește să-i fie scrisă biografia romanțată, el fiind cvasianalfabet („Doar ești prozator, inventezi cum te duce capul viața familiei lui

SEMNAL

Ileana Scipione, *Dicționar de buzunar spaniol-român*, colecția „Lexis”, Editura Polirom, 608 pagini, 32,95 lei

Dicționarul cuprinde aproximativ 40.000 de termeni preluați din lexicul fundamental, cărora li se adaugă termeni tehnici și științifici, totul conceput în așa manieră încît să fie înlesnită utilizarea sa. Ileana Scipione este conferențiar la Universitatea „Spiru Haret” din București. A publicat numeroase studii și lucrări de specialitate, între care: *Mic dicționar spaniol-român*, 1973; *Dicționar de dificultăți ale limbii spaniole*, 1979; *Borges & Eliade: alchimia literaturii*, 2000; *Lengua espa ola contemporăna: enunciados & oraciones (sintaxis de la oración completa)*, 2002; *Lengua espa ola contemporăna: oraciones & grupos (sintaxis de la oración)*, 2002; *Una historia de la literatura de los siglos del siglo de oro*, 2003; *Lengua espa ola contemporăna: lexicologia*, 2004.

Daniela Zeca-Buzura, *Totul la vedere. Televiziunea după Big Brother*, colecția „Collegium”, Editura Polirom, 288 de pagini, 24,95 lei

De ce privim cu atît neșat nunta de basm a lui Irinel cu Monica, Surprizele Andreei Marin sau pe Andrei Gheorghe intruchipîndu-l pe Eminescu într-un documentar de televiziune? Dincolo de magia aparent inexplicabilă a televiziunii, există mecanisme pe care practica jurnalismului și teoriile recente ale comunicării le pot clarifica. Studiul de față se adresează tuturor celor interesați de fenomenul mediatic complex al show-ului de televiziune și de consecințele acestuia asupra demersului jurnalistic, a obișnuințelor de consum și a mentalităților contemporane.

Din cuprins: Paleo- și neoteleviziunea • De la Orwell la Big Brother – conceptul de „reality-show” sau despre ficționalizarea tehnologică a realității • Scenariul ludic al catastrofei. Războiul ca divertisment • Așteptîndu-l la București pe Fratele cel Mare • Frecventatori și confiscați. Publicul lui Big Brother • Real, fictiv, ludic. Cînd începe și unde se termină realitatea neoteleviziunii • Grădina cu mochetă. Corpuri în oglinda ecranului • Toată lumea în scenă! • Televiziunea online – o derivă a media?

Privirea îndreptată de autoare către lumea din jur este lipsită de iluzii, iscoditoare și „rea”. Universul apare făcut din cîrpeți, ziare vechi, mizerie. Oamenii sînt caricaturi, trădînd la fiecare mișcare sforle păpușești, denunțîndu-se singuri ca impostori ai propriei lor condiții.

[...] Pot găsi oricînd pe cineva, scriitori n-are Iașul?); altul se miră de numele voievodal cu care l-au împodobit părinții („întotdeauna prima generație purtătoare de chiloți e naționalistă, mîncătoare de evrei și de unguri”); un profesor răposat are parte de o comemorare caracteristică din partea colegilor („să fi văzut și la nuntă cum stătea, nu știa s’arac’ să poarte costum, n-a adus pe nimeni de la el, că-i era rușine [...] și pe urmă voia să ne ia ochii cu accentul lui, cu tot felul de citate nemțești”) și așa mai departe. Cum semnele timpului se aglomerează, e firesc să ne precipităm și spre o micuță apocalipsă sau măcar spre punctul de herberie cunoscut cititorului din prozele recente ale lui Bogdan Suceavă sau Petre Barbu. Și, într-adevăr, pe măsură ce ne apropiem de sfîrșit și orașul intră în inevitabila febră electorală, pe pereții tuturor clădirilor apare mucegaiul, invadator metodic, de neoprit, întinzîndu-se într-o zi cît pentru cincizeci de ani. Autoarea ocolește, cu înțelepciune, locul comun, lăsînd în suspensie povestea mucegaiului și revenind la mărunta istorie a lui Ștefan Negru, pus de nevestă să izgonească un șobolan din baie. Miracolul e că șobolanul înțelege de vorbă bună să plece dintr-un apartament mai amenințător decît canalizarea din care el provine: „Ia-ți coada la spinare cît mai repede, pînă nu te molipsești de sicturul locului, și șterge-oi!”. Sugestia e clară, de o transparență și, mai ales, eficientă mizantropie.

Mai toate figurile din roman se lasă reduse la cîteva linii

Privirea îndreptată de autoare către lumea din jur este lipsită de iluzii, iscoditoare și „rea”. Universul apare făcut din cîrpeți, ziare vechi, mizerie. Oamenii sînt caricaturi, trădînd la fiecare mișcare sforle păpușești, denunțîndu-se singuri ca impostori ai propriei lor condiții. Exagerarea e un semn al vacuității interioare, și, într-adevăr, mai toate figurile din roman se lasă reduse la cîteva linii, ceea ce le face, bineînțeles, foarte expresive în rolul lor. Pînă și universitarul Ștefan Negru se privește, la un moment dat, ca o sumă de locuri comune al unei generații: „am declarat tot, îmi asum răspunderea, n-am mașină, n-am nici garaj, da, casa e prin căsătorie, nu, nu e pe numele meu, nu vreau nimic

Gabriela Gavril Fiecare cu Budapesta lui

dacă ar fi vorba de un partaj, am făcut armata, la TR-iști, am măsurat curtea cu chibritu’, nu m-au mai convocat, nu eram bun la trager, nu vedeam ținta, am livret, am pașaport, am. Sint și 0098453RO, expir în 2009. Sau pînă în 2009. Sint și voievodul 0976. Și «O voce distinctă care mai are încă multe de spus. În fond, un moralist». Am fost 1.254. Și 9C. Și 12C. Sint un idiot care-și lipește cu prezență, cînd e să iasă în lume, moșul”.

Romanul universitar, în varianta Gabrielei Gavril, este unul preocupat nu atît de social (deși observația socială nu lipsește), cît de lamentabila statură morală a personajelor compunînd lumea de azi. Apropierea cu scriitorii brașoveni, mai ales cu Caius Dobrescu și a sa *Teză de doctorat*, se impune de la sine.

Ca și la David Lodge sau Bradbury, răutatea locală la nivelul academic, impostura în formele ei cele mai polisate formează obiectul romanului. Spre deosebire de autorii străini, însă, trebuie spus că autohtonii au o mult mai mare deschidere spre grotesc, spre caricatura groasă, spre pamflet. Privirea universitară întîrzie asupra ordurii cu pasiune, amănunțîndu-i pe îndelete urîtenia și scandalizîndu-se, dar totodată ascunzîndu-și sarcasmul sub masca blazării. Mă întreb, odată cu dumneavoastră, de ce e așa? O fi, vorba ceea, specificul național?

Gabriela Gavril, *Fiecare cu Budapesta lui*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2007

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Eram corector cu jumătate de normă...

Eram corector cu jumătate de normă la „Convorbiri Literare” (1983-1989), cînd, nu exagerez, cam un an întreg, am citit și răsцит *Meta-morfoza* în traducerea lui Mihai Isbășescu. Pur și simplu, aproape că o știam pe de rost... mă fascina ca un poem de groază și amor pervers. (Primul lucru pe care îl vede Gregor Samsa, în dimineața fatală, e fotografia unei femei: „deasupra mesei... sta atîrnată fotografia ce-o tăiasse deunăzi dintr-o revistă ilustrată și o pusese într-o ramă frumoasă, aurită. Reprezenta o femeie cu căciuliță în cap și cu un boa de blană la gît; femeia ședea drept și întindea spre privitor un manson mare de blană, în care îi dispărea întregul braț, pînă la cot.”) Și mă uimea faptul că încă nu m-am transformat și eu într-un gîndac kafkian, cu spatele bulbuc și chitinos, cu lăbuțele fragile și sensibile, cu mandibulele greoaie, băloase, clefătoare de resturi de mîncare stricată... În schimb, aveam impresia că unii locuitori ai Iașului, văzuți în treacăt pe stradă, deja începuseră figura! I-am și atras atenția, cam încurcat, cam nesigur, colegului meu de îndobitocire prin corectură, Nichita Danilov: „Nu ți se pare că aștia sînt... cumva... niște gîndaci enormi?”. Dînsul m-a asigurat că nu, totul e în regulă... și ne-am dus vioi la Corso să mai tragem o votcă... Norocoși, am dat peste medicul stomatolog ce ne cinstea cu băuturici tari, noi producîndu-i versuri pe loc, la comandă... Pe atunci beam numai votci mici, deși nicio dată nu am avut, cu adevărat, vocație de băutor... Practicam doar o tîmpenie în plus care, de cîteva ori, m-a pus în niște situații imposibile... (De povestit cîndva întîmplarea cu fata aceea gheboasă... nu știu cum am ajuns acolo... Chestia a fost că, dacă vroiam să mă culc cu ea, tre-

buia ținută pe spate, unde avea ghebul, de alți doi amici... altfel cădea pe-o parte...)

Acum, anii scurgîndu-se aiurea, aș prefera să mă transform și-n plină zi, bunăoară pe la amiază, cînd e soarele-n toi, nu neapărat peste noapte, numai să mă transform odată! De exemplu, mi-ar surîde să devin o finală de snooker... Să fiu chiar eu adversarii faimoși, masa, tacurile, bilele colorate (bila albastră, bila maro, bila verde, bila galbenă, bila roz), plus restul bilelor roșii și cea albă. Ar fi un spectacol nemaipomenit! Publicul, mai ales cel feminin, ar aplauda în delir, suindu-se în picioare pe fotoliile matlasate, ridicîndu-și entuziasat fustele, orbindu-ne cu strălucirea bombată a feselor despicate de emoție. Imperturbabili, după ce am dezvoltat traiectoria incredibilă pe postul verde, am cîștiga amîndoi și l-am pune, capricioși, pe arbitru (care aș fi, bineînțeles, eu!) să declame în cîntea noastră, modificîndu-l puțin, un fragment dintr-un poem în proză, scris (mai încapă îndoială?) de mine, la Dolhasca, „Bilele lui Julien Ospitalierul”: „Întîineam din ce în ce mai multe bile, de dimensiuni variate, irizînd culori tandre, avînd în preajmă-le un aer rarefiat, transparent, mai dulce decît cel pe care îl respiram normal, închizînd muzici laice și limpezi, declanșate la cea mai ușoară atingere, în sferele vesele, îmbujorîndu-ne obraji cu rotunjimea lor juvenilă. Ne delectam ceasuri întregi rostogolindu-le pe scînduri vajnice de campionat mondial, geluite pînă la catifelare, evitînd cu grație ciocnirile ilicite, scufundîndu-ne, la sfîrșit, aproape leșinați de plăcere, în bazine pline cu șampanii calde și aurii... etc. etc.”

SEMNAL

Carmen Chivu, Mihai Albu, *Dosarele Securității. Studii de caz*, colecția „Document”, 176 de pagini, 22,95 lei

Autorii analizează metodele de supraveghere și reprimare utilizate de Securitate, precum și modalitățile de adaptare și de rezistență ale celor care, activînd în domeniile culturii, religiei, cinematografiei, presei scrise, refuzau colaborarea sau erau considerați o amenințare la adresa regimului. Pe lângă exemple de formulare-tip, rapoarte, informații, note de analiză, sînt prezentate diferite cazuri concrete și studii care permit o decodare a limbajului, motivațiilor și modului de lucru ale Securității. Volumul include o secțiune ce ilustrează comunicul de limbaj, de situație și de nume din note informative, un dicționar de termeni și o listă de abrevieri folosite în dosarele Securității.

Din cuprins: Angajamentul: tipologie și evoluție • Motivele de deschidere a dosarelor de Securitate • Motivele de închidere a dosarelor de Securitate.

Bogdan Murgescu (coord.), *Revoluția română din decembrie 1989. Istorie și memorie*, colecția „Document”, 224 de pagini, 22,95 lei

Revoluția din decembrie 1989 este un moment controversat al istoriei României. Disputele privesc atît aprecierea sintetică a evenimentului (a fost revoluție, revola populară sau lovitură de stat?), cît și reconstituirea unora dintre momentele sale particulare și, mai ales, rolul jucat de participanți, fie ei indivizi sau instituții. Cu un cuvînt înainte al istoricului Bogdan Murgescu, studii semnate de Victor Neumann, Naja Bentzen, Mihaela Grancea, Dietmar Müller, Peter Siani-Davis, dar și relatări ale participanților la revoluție și dezbateri, volumul propune abordări noi, multidisciplinare ale aspectelor legate de memoria și interpretarea evenimentelor din acele zile zbuciumate.

Din cuprins: Timișoara în memoria colectivă contemporană • Retorică morții eroice în epitaful revoluționarilor din decembrie '89 • „Despre morți numai de rău.” Viața de apoi a lui Nicolae Ceaușescu ca model al abjecției în politica românească • Revoluția în societățile comuniste și postcomuniste. O agendă de cercetare pentru un studiu comparativ a două cazuri din Balcani: România (1989) și Serbia (2000) • Amintiri din 21-22 decembrie 1989.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Fenomenul arghezian

Ni se spune adesea că statura unui mare scriitor se verifică prin lectura fiecărei generații. Valoarea lui Eminescu și a lui Caragiale, a lui Argehezi și a lui Bacovia s-ar măsura după reacția pe care lectura operei lor o stârnește în publicul de azi. Dacă aceasta este entuziastă, *actualitatea*, adică perpetua tinerete a clasicului, e asigurată. Dacă nu, nu...

În ce mă privește, n-aș acorda atita credit teoriilor receptării, renunțând la imanentismul valorii estetice. Să nu uităm că sînt poeți mari, dar ermetici, ori vizionari ale căror fantasmе creatoare s-au lovit ca de un zid de percepția comună, de gustul nu îndeajuns de rafinat al contemporanilor. Aș schimba, prin urmare, perspectiva, inversînd relația de condiționare. În loc de secvența „Tudor Argehezi este un scriitor important dacă îi place lui X”, propun condiționarea care mi se pare corectă: „X este un critic bun dacă îi place Argehezi”. Dacă îi place Eminescu, dacă îi place Caragiale... Deoarece criticul literar nu își demonstrează originalitatea trecînd pe lingă adevăratele proeminențe artistice și inventînd merite ce nu există. A fi un critic bun înseamnă a observa și a proba valoarea estetică. Restul e interpretare.

G. Călinescu a vorbit despre *fenomenul arghezian*. E dificil să-l contradicem. Mai întîi că Argehezi s-a impus cu aceeași forță criticii și publicului mai larg, încă din perioada interbelică. El s-a înscris într-o durată lungă a creației și aproape fiecare volum publicat constituie un nou și diferit episod din aventura imaginarului poetic. *Cuvinte potrivite* și *Flori de mucigai*, *Cărticică de seară* și *Hore* sînt tot atîtea lumi artistice, bine potrivite în lumina proprie de către un poet fecund și

complex. Al doilea motiv pentru care vorbim despre Argehezi ca despre un fenomen se leagă de formidabila lui complexitate lirică. De regulă, poeții, chiar și cei mari, sînt relativ monocorzi, ciupînd la nesfîrșit aceeași strună, pentru a obține melodia specifică, litania lor expresivă. Argehezi, dimpotrivă, își schimbă poezia așa cum își schimbă pielea un șarpe, rămînînd, cu fiecare etapă, același și totuși altul, un altul, și totuși același. A treia fațetă a acestui extraordinar fenomen liric fiind reprezentată de felul întotdeauna neașteptat, insolit în care zvicnesc versurile argheziene. Dacă scriitorul e poetic în romane, creînd tablouri memorabile ce se înșiră numai formal pe un fir al intrigii, el este, așa zîcînd, prozastic și adesea prozatic în lirică. Folosînd materialele cele mai umile, reușește să atingă sunetul pur al marii poezii. În fine, al patrulea motiv pentru care folosesc sintagma „fenomenul arghezian” într-un mod aproape denotativ, cum aș spune „fenomenul atmosferic” sau „fenomenul electric”, se leagă de imposibilitatea noastră de a-l fixa pe Argehezi. Modernistă și simbolistă, tradiționalistă și avangardistă, elegiacă și sarcastică, iute și aprigă sau, dimpotrivă, gingașă și plină de dulceață, lirica lui Tudor Argehezi debordează pe deasupra tuturor categoriilor. Pe cît de invidiat, pe atît de revendicat, poetul a fost tras într-o parte și-n alta, pentru a-i legitima într-un fel, cu fabuloasa lui creativitate, pe artiștii mai puțin dăruți care l-au fost contemporani.

lată o șansă a autorilor – și a criticilor – lipsiți de geniu, dar nu și de luciditate: să se agațe bine de pelevina unui mare creator și să se țină de ea cît mai strîns, în timp ce acesta trece ușor, parcă în joacă, dintr-o epocă în alta.

Cu Isabela și Corina Belcea la un festival de muzică de cameră

Isabela, fata Corinei Belcea, la vârsta ei matusalemică de... opt luni, a fost cea mai tinăra spectatoare a Festivalului de muzică de cameră *Sine Nomine 2007* de la Lausanne. Un festival care se desfășoară la fiecare doi ani și care, anul acesta, a avut ca principal invitat Cvartetul Belcea. Schimbă maternitatea ceva din maniera de a cînta a unei violoniste? Nu neapărat, mi-a răspuns Corina Belcea, modifică însă regulimul de folosire a timpului. Isabela nu părea foarte pretențioasă. Foarte veselă la vederea mamei în pauza concertului, dînd semne de încîntare la auzul corzilor ciupite ale viorii prețioase a Corinei, și-a bătut în liniște, concentrată, doza de lapte. Cine știe, poate, peste ani, va deveni pianista cvartetului, așa cum o spune, mai în glumă mai în serios, Corina Belcea...

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

Violonista nu pare să-și fi schimbat maniera hotărâtă de a ataca brusc coardele, semn al unui temperament impetuos, în ciuda calmului discret pe care îl așează în afara scenei și, mai important, a siguranței de sine și admirabilei ei măiestrii violonistice. Impetuos și violistul Cvartetului Belcea, polonezul Krzysztof Chorzelski, ale cărui picioare se mișcă neînțecat, punctînd uneori puternic ritmul cu bătăi energice în lemnul scenei. Sigur pe sine și Laura Samuel, cea de-a doua vioară, și ea una prețioasă, a grupului. Antoine Lederlin, francez, membru al orchestrei simfonice din Basel, recent atașat grupului ca violoncelist, dă culoare acestui cvartet vădit internațional, dar unit prin educația muzicienilor săi, primită la Royal College of Music, la Londra, unde s-a și constituit în 1994.

În lumea internațională a muzicii de cameră, Belcea nu mai are nevoie de publicitate. Este, indiscutabil, unul dintre cele două, dacă nu chiar *cvartetul zilei* în categoria sa de vîrstă și nu numai. Faptul că au semnat, din 2002, un contract de exclusivitate cu multinaționala EMI este o recompensă a muncii și a talentului celor patru instrumentiști. În aceeași măsură este și o recomandare și puteți să le achiziționați discurile, așa spune, cu ochii închiși. Indiferent de program sau

de opțiunile fiecăruia, un disc al cvartetului Belcea nu va lăsa indiferent. I-am urmărit de la debutul discografic, le-am urmărit concertele live radiodifuzate și, la calitățile Cvartetului Belcea, aș adăuga constanța lor, faptul că nu există diferențe majore între înregistrările de studio și cele din concert.

Atenți la aniversările zilei, Cvartetul Belcea a cîntat, la împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Edward Elgar, cvartetul opus 83 în mi minor. O lucrare brahmsiană în esență, interpretată în premieră în 1919. Elgar a fost încadrat de mai puțin cîntatul *Cvintet pentru corn, vioară, două viole și violoncel* de Mozart, avîndu-l ca solist pe Bruno Schneider, astăzi profesor la Conservatorul din Geneva și Școala de muzică din Freiburg im Breisgau și de un excepțional interpretat cvartet beethovenian Op. 59, în fa major, primul din seria cvartetelor Razumovsky, cum au rămas în istorie după numele prîntului cărora le-au fost dedicate.

Nu numai prezența Cvartetului Belcea mă face să vorbesc despre acest Festival de muzică de cameră, organizat de unicul cvartet elvețian de statură internațională, *Sine Nomine*. Concepția acestui festival este, în sine, un model de manifestare muzicală pluridisciplinară, depășînd de departe simplul eveniment muzical. Elvețienii au adoptat modelul britanic al concertelor de prînz (*lunch concerts*), o oră prețioasă de muzică, uneori, se poate spune, chiar de inițiere în muzica de cameră. Cum observă unul dintre membrii Cvartetului *Sine Nomine*, un cvintet de Reger, cum este cel pentru clarinet și cvartet de coarde, op. 146, a rămas practic neinterpretat în spațiul francofon. Iar fenomenul este aproape identic pentru muzica de cameră a lui Fauré în spațiul germanofon: ocazie de a organiza în cadrul festivalului o dezbateră publică, cu sprijinul unor muzicologi elvețieni, pe marginea întrebării formulate succint: „Barieră lingvistică sau culturală?”. O altă conferință prîzată a fost cea pe tema „Poetul și moartea”, avînd ca punct de plecare un cunoscut lied și cvintet schubertian.

Model și idee pentru festivaluri similare l-au constituit concertul-atelier pentru copii, cărora operele interpretate le-au fost explicate în deschidere, pe înțelesul lor, și atelierul pedagogic, la care au fost invitați elevi și profesori din diferite școli cu care muzicienii Cvartetului *Sine Nomine* au colaborat în cursul ultimilor doi ani, cu țelul declarat de a stimula interesul generațiilor tinere pentru muzica de cameră. Și, cum se întîmplă adesea în Occident, prețul biletelor pentru elevi și studenți a fost unul pur simbolic. Festivalul *Sine Nomine 2007* a fost, altfel spus, o încîntare...

Centrul Național al Dansului

CNDB
021 318 8676
www.cndb.ro
rezervari@cndb.ro

Marti 19 și miercuri 20, orele 20:00, Sala Rondă

Out of Functions

Idee: Mart Kangro
Coregrafie și interpretare: Mart Kangro, Kroot Juurak, Wanuel Peltmus

Simbătă 16 iunie, orele 20:00, Sala Rondă

Switching the Body

Idee și direcție artistică: Ion Dumitrescu
Realizare și interpretare: Eduard Găbia, Ion Dumitrescu

Duminică 17 iunie, orele 20:00, Sala Rondă

Dedublarea

Un spectacol de Mădălina Dan (clasă conf. univ. dr. Sergiu Anghel)
Cu: Paul Dunca, Florin Flueras, Iulia Weiss, Mădălina Dan

+ Miercuri 20 iunie, orele 21:00, Sala Rondă

Concert
Second Hand Band

parteneri: 24-FUN, alternativ, Suplimentul Cultural, HotNews, LetterNet.ro

„California dreamin’ on such a winter’s day“

FOTO MARIAN HANCIBRE

Filmul lui Cristian Nemescu, *California Dreamin’ (nesfirșit)*, n-a fost premiat la Cannes din milă, pentru că autorul său nu mai există, asta a spus printre rînduri, în seara cînd s-au anunțat premiile, regizoarea Pascale Ferran, cea care a condus juriul secțiunii „Un Certain Regard”.

Comisia hotărîse că ar fi fost nedrept pentru filmul în sine să fie jurizat din moment ce nu era terminat, dar cu o zi înainte de anunțarea premiilor, cînd l-a vizionat, s-a văzut silît să-și schimbe hotărîrea.

Operă de debut și de final, *California Dreamin’* strînge tot ce exploatase Cristian Nemescu în scurtmetrajele sale anterioare. Ca și acestea, e un film profund autobiografic, în aceeași măsură în care e tabloul acid, vesel și trist al României pe care americanii o descoperă tîrziu, plină de bălării sau, mai exact, de plante carnivore. România pe care au văzut-o Cristian Nemescu și coscenaristul Tudor Voican citînd ziarle. (De fapt, directorul de imagine Liviu Marghidan a găsit subiectul în presă.) Un popor care i-a așteptat alina mai bine de 50 de ani pe americani și care, atunci cînd aceștia vin în trecere, îi plachează. Cu piine și sare, dar și cu un puseu de conștiință răzbuțoasă.

California Dreamin’ are mai multe filme în el. Eu vreau să cred că e în primul rînd o poveste de dragoste, atât de frumoasă încît sar capacele gurilor de canal de pe stradă. Cristian Nemescu avea deja subiectul lungmetrajului cînd

s-a hotărît să facă mai întîi un alt scurtmetraj. De aceea Marilena din *Marilena de la P7* provoacă și ea pene de curent, de aceea un puști timid se îndrăgostește de ea (ca în toate filmele lui Nemescu), de aceea părinții nu prea înțeleg nimic, de aceea e nevoie de gesturi spectaculoase de care numai un timid e în stare – să furi un troleibuz sau să dai SMS-uri – să fraze îndrăznețe pînă să te convingi că ce e pentru tine vine oricum, poate sub altă formă. Din acest punct de vedere, *California Dreamin’* e un film despre desprinderea de cuib și despre iubirea curată, prima, dar de cele mai multe ori coincide cu căzutul din cuib și crescutul (uneori automat) al aripilor.

Un film comparat cu peliculele lui Kusturica

Cred că de-abia pe urmă vin americanii disciplinați și inocenți în ordinea lor structurală, și românașii simpatici, ridicoli, patetici – dar ai noștri –, și ciocnirea civilizațiilor ori a hormonilor, ori cea catarctică, de la final, necesară, dar ineficientă în termenii ritmului prea lent cauzat de lungimea filmului. (Filmul nu

FILM

Iulia BLAGA

e cel lăsat de Cristian Nemescu, ci o varianta un pic mai scurtă, nu atât de scurtă cît ar fi fost necesar însă.)

Am auzit oameni compartind *California Dreamin’* cu filmele lui Emir Kusturica, și recunosc că nu m-am gîndit asta și nu mi s-a părut. Mie mi s-a părut că seamănă cu filmele lui Nemescu și Voican, în care realitatea bogată, respingătoare, exotica, cu totul străină eroilor, e presărată de bombițele lor lirico-suprerealiste care o fac și mai exotica și, în ultimă instanță, mai „trăbilă”. În plus, mi se pare nedrept ca orice regizor din Balcani care face film despre lumea suprarealistă de aici să fie comparat cu Kusturica sau acuzat mai pe față, mai pe dos că îl imită pe acesta. Nu mi se pare corect ca din momentul în care vîd pe ecran o fanfară cîntînd la sosirea unor persoane considerate importante (aici, soldații americani) să mă gîndesc automat la Kusturica. (Care Kusturica oricum a făcut-o lată rău la Cannes cu *Promise Me This*, un kitsch atît de sinistru cum rar am văzut.)

California Dreamin’ (nesfirșit) – regia Cristian Nemescu, scenariul Tudor Voican și Cristian Nemescu, imaginea Liviu Marghidan, montajul Cătălin Cristuțiu, cu: Armand Assante, Răzvan Vasilescu, Jamie Elman, Maria Dinulescu, Andi Vasluianu, Ion Sapdaru.

COPYLEFT.RO

Constantin VICĂ

Richard Rorty și Wikipedia

Îl citesc pe Rorty așa cum citesc articolele pe Wikipedia: pentru a-mi re-primă o atitudine. Cea a încrederii în adevărul absolut, cea a teroristului-filosof care poate explica oricui că se înșală. Cele două instrumente mă fac mai atent la necesitatea stabilirii în comun a lucrurilor care contează, necesitatea unui dialog și a unei continue transformări în raport cu „vocabularele” celorlalți, cu setul lor de credințe și idei prin care (și) explică lumea. Wikipedia este produsul unor dezbateri continue, în care centrală nu este atingerea Adevărului, ci a unei obiectivizări pragmatice a cunoștințelor pe care le avem. Cele mai reușite articole apar atunci cînd indivizii încep să fie „ironiști liberali” (adică să se îndoiască de propria arhivă activă de concepte și să descopere limita propriilor argumente, adică contingenta lor), să accepte că, precum observa Rorty, cel mai bun critic al unei persoane e o altă persoană, și al unei culturi o altă cultură. Plasarea fiecăruia dintre noi pe o poziție relativistă asigură cooperarea în căutarea răspunsului. Nu este un relativism extrem, contradictoriu, ci un relativism instrumental (Rorty îl numește pragmatism), care presupune un exercițiu de recunoaștere a celorlalți și prin aceasta remodelarea propriilor „vocabulare” (autocreația sinelui).

Desigur, Wikipedia se oprește la „stringerea cunoașterii din lume”, dar Rorty afirmă că există două condiții pentru realizarea pragmatismului: punctele noastre de plecare sînt contingente și singurul lucru pe care ne putem susține este *conversația, dialogul*, și toate acestea acceptînd că nu mai avem nici un „confort metafizic” în noua lume. Nu e greu să observăm că o asemenea poziție poate avea rezultate doar între indivizi care vin din

aceeași familie de „vocabulare”: ați întîlnit pînă acum fanatici dispuși la dialog sau intelectuali care să poată discuta fără armele lor tradiționale – poziția esențialistă: adevărul, cunoașterea, morala au o esență pe care noi o reperăm? Dar întîlnirea dintre un fanatic și un „intelectual” poate produce un bun articol pe Wikipedia nu pentru că ei ar renunța benevol la „vocabularele” lor, ci pentru că întreaga platformă tehnică și regulile de funcționare îi obligă să renunțe. Wikipedia relativizează fiecare individ pornit să cucerească lumea de pe o poziție esențialistă și dominatoare. Nu-i relativizează în totalitate „arhiva de concepte”, dar o aruncă, tocmai pentru că este orgolios și centrat în propria cultură, în *conversația* cu celălalt. Dacă refuzi conversația, dispari.

Richard Rorty a murit vineri, 8 iunie. În ultimii 30 de ani de activitate filosofică, după ce a fost unul dintre cei mai promițători filosofi analitici, a deschis, pe baze pragmatiste, un dialog și cu partea „adversă”, filosofia continentală, cu rădăcini în tradiția europeană de la Hegel la Heidegger. Mai mult: a afirmat că pentru indivizi și lupta lor împotriva cruzimii nu filosofia e necesară, ci lectura unor opere canonice din romanul occidental. Mai apropiat de Kundera decît de Searle, acest postmodern a căutat modelul unei etici fără obligații morale, și al unei democrații în care „plebeii” (noi, toți utilizatorii Internetului) să aibă alternative concrete. Wikipedia e un astfel de model, fapt analizat chiar în interiorul enciclopediei, la http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Sociology_of_Wikipedia_via_Rorty_and_Berger. Ceea ce contează, afirma Rorty, nu e speranța de a vedea lucrurile corect, ci solidaritatea cu ceilalți uniți împotriva tenebrelor. Poate că într-o zi Internetul va fi mediul definitiv al acestei solidarități a conversației.

Radio România Cultural

GRAFFITI
o interfață a culturilor europene

GRAFFITI
o luptă dreaptă în arena diversității

GRAFFITI
un roman la minut – decupat din istoria cotidiană

GRAFFITI
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni până joi,
de la ora 14:30

GRAFFITI
cu Adela Greceanu și Ioan Budura

fm

Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

Rockul rockerilor cu cravată

Există destui cetățeni onorabili care au ratat demult ocazia să ajungă rockeri zurbagii & delabrați, relicvele atitudinii contra, stîlpi ciufluți ai cîrciumilor de cartier.

Sînt oameni între 50 și 65 de ani, cu studii superioare la zi, cu familii ce respectă setul de reguli al celor 7 ani de-acasă. Tineretea le-a fost marcată de constrîngerile sistemului comunist. Unică ieșire s-a nimerit să fie rock-and-roll-ul – emblema, conținut și exprimare a libertății interioare. Au crescut cu Elvis, Beatles, Rolling Stones, Beach Boys, Sideral sau Phoenix. Pink Floyd, Deep Purple sau Semnal M le-au plăcut fiindcă era moda. S-au ținut la curent cu noutățile pînă pe la jumătatea anilor '70.

Deodată cu revolta punk (și cu nașterea propriilor copii), pentru ei rockul a trecut în plan secund. Au acceptat Queen, au iubit Dire Straits. Îi încîntă și azi disco, Rod Stewart și Tina Turner. Muzica anilor '80 e o ciudățenie, din punctul lor de vedere. Evoluția solo a lui Paul McCartney, montările fastuoase ale turneelor Rolling Stones, tresăririle de orgoliu ale

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

vreunii fost component de grup notoriu nu-i conving. Pe bună dreptate, le taxează meschinăria de oameni care își vind talentul. Ce aveau de spus, au spus! Iar new-comers nu fac decât să repete scheme clasice ori șabloane verificate. De ce să asculți copii, cînd ai la îndemînă originalele?!

Și, într-adevăr, asculți: Beatles, Rolling Stones, Elvis, Beach Boys, Roy Orbison, Bob Dylan, The Band, Allman Brothers, Cream, Velvet Underground (dar nu și Lou Reed), Deep Purple (primele albume cu Gillan), Jethro Tull (au stat chiar, la primul concert bucurăreșten, pînă s-au reparat sculele)... De Led Zeppelin au îndoieli, ceva li se pare suspect. Le place – și-au fost să vadă – Nazareth și Scorpions. Nu l-au pierdut pe Joe Cocker, fiindcă venea de la Woodstock (și-o să vină și la Stufstock – dacă îi arată cineva lui Mircea Toma articolul ăsta!), dar n-au călcat la

George Michael, fiindcă e gay. Depeche Mode e o prostie, Marilyn Manson îi face să vomite, Alice Cooper e un bătrînel ce-ar trebui văzut, dacă-o fi timp... Vă dăți seama, Rolling Stones la București este, pentru acești oameni, finis coronat opus!

Inchei aici caracterizarea sumară a celor care s-au trezit cu fecioara libertății în brațe prea tirziu ca să mai fie capabili de o reacție normală. Unii s-au blocat în atitudine defetistă, funcționari & beneficiari ai statului-tătuc. Alții au violat fecioara, într-un act cu urmări dezastruoase pentru psihicul propriu.

Puțini au luat-o amantă de lux, obținînd și acordul soției, femeie cu afaceri de succes. În fine, cei mai mulți s-au sacrificat să-și întrețină copiii în școli, trăind succesul acestora ca ispravă personală.

Am scris toate astea în loc de cronică la noul disc al lui Ozzy Osbourne – *Black Rain*. Ce să spun despre o figură inenarabilă a show-biz-ului? Că a scos un album excelent? O știți deja. Că nu aduce nimic nou? Ce-are a face, pe Ozzy nu-l asculți pentru noutăți muzicale. Pe Ozzy îl asculți fiindcă sună foarte raw (bine prelucrat cu Pro-Tools), fiindcă are dinamică, are un chitarist bun și-un mesaj aerisit. Pe Ozzy îl asculți ca și cum ai lua o doză de Bloody Mary, chiar dacă nu mai priește ficatului...

Dar oamenii onorabili, care au ratat demult ocazia să ajungă rockeri zurbagii & delabrați, nu asculți Ozzy decît accidental și fără atenție, socotindu-l dement, indecent, relicvă & modă, mașină de făcut bani din orice. Ei asculți în continuare Beatles și Elvis, Beach Boys și Roy Orbison, și cine mai cîntă rock decent și de bun-gust, și poartă cravată la costum, și se tunde elegant, și dacă are plete, și poartă legate în coamă de cal...

VERBA WOLAND

Ruxandra CESERANU

Femeia M

Cazul Medelei a fost intens dezbătut de-a lungul analizelor multiple despre personajele-cheie ale tragediei grecești. A fost Medeea o mamă de-naturată, o regină ultragiată, o magiciană decăzută din castă și de aceea pedepsită exemplar, sau a fost pur și simplu o femeie care a iubit enorm (monstruos) și care tocmai prin iubirea ei uriașă a declanșat o formă neobișnuită de hybris care a făcut-o să își distrugă familia: să își ucidă copiii, astfel încît, de fapt, pe Iason (bărbatul impur, adulterin, culpabil, repugnant) să îl ucidă simbolic, în efigie. Femeie, m-ai ucis, îi strigă Iason atunci cînd își zărește copiii morți. Este Medeea înrudită cu Fedra la nivelul pasiunii care le-a marcat pe ambele? De ce Fedra este pedepsită ori mai exact se autopedepsește (ea este impură), iar Medeea, dimpotrivă, se înalță, după ce și-a ucis copiii și pe Creusa (ori Glauke), într-un car solar (purtînd, ce-i drept, și însemnele surmehi Hecate) și are prestația nu doar simbolică a unei aproape zeițe? Există destule interpretări mitologice legate de magiana Medeea și de regină (nu le voi relua aici). Pe mine mă interesează acum, însă, doar prestația femeii care iubește enorm și de la un punct decide că va neubi enorm, fiind dispusă să distrugă complet, să producă moarte (în avalanșă). Nu gelozia o capacitează pe Medeea să ucidă, ci iubirea pe care nu o mai poate controla. Și, aici, Euripide construiește foarte rafinat (ca un gurmet) un sentiment abrupt, devastator, acela al iubirii-ură. Creștinismul va distruge acest sentiment incredibil de complicat, îl va

stîrpi pur și simplu; dar în tragedia greacă iubirea-ură există în forme variate care dau seamă despre o psihologie abisală nemaivăzută. Medeea iubește ca o nebună inclusiv după mulți ani de la căsătorie: ea nu este o femeie bătrînă (chiar dacă este mai în vîrstă decît Iason, chiar dacă e „coaptă”), nu este nici urîtă (frumusețea ei l-a fascinat odinioară pe Iason, l-a fermecat și încă l-ar mai putea vrăji la modul real), nu este nici inadecvată corporal, dimpotrivă, a rămas apăsantă, cu sex appeal, afrodisiacă, este încă o femeie circeică. Iason, însă, gindește politic și, după consumarea unei perioade marcate de libido, se retrage din trupelnicie, mișînd pe o construcție regală ce o exclude pe Medeea. Medeea pricepe jocul politic al lui Iason, dar nu îi iartă trădarea corporală. Fiindcă Medeea este o senzuală, o adictă care a făcut din corporalitate pasiunea vieții ei: nu pentru orice fel de corp bărbătesc, ci doar pentru acela al lui Iason. Femeia M nu mai poate renunța la drogul ei, la bărbatul ei pentru care a renunțat la tot, inclusiv la structura ei de magiciană, decăzînd din castă, devenind blamabilă, cultic vorbind, o paria, o outsider. În ce mă privește, astfel am judecat-o întotdeauna pe Medeea: ea reprezintă un tip de femeie care nu mai există astăzi, pentru că nu mai există iubirea-ură, dar și pentru că dragostea și-a pierdut intensitatea orgiastică a senzualității dionisiace. Nu-i vorba, nici bărbăți care să mai stîrmească (și să mențină) astfel de pasiuni incendiarie constante nu prea mai există!

» Oamenii onorabili nu asculți Ozzy decît accidental și fără atenție, socotindu-l dement, indecent, relicvă & modă, mașină de făcut bani din orice.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Ceseranu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Serban Foață, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică. Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskensay,

Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Carticatură: Lucian Amarii (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu. Ediția de Iași: Andreea Archip. Publicitate: Oana Asafiei, tel. 0232/ 252294. Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipet din țară sau oricărui oficiu postal. Citoriti din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Somn

Scriam cu ceva vreme în urmă, laudând ultimul film al lui Gondry, despre plăcerile nebănuite ale visului și ale somnului. Ar fi cazul, poate, să revin puțin asupra chestiunii. Pentru că somnul e cam neglijat din conversațiile importante. Ne amintim de el doar când începem discuții docte despre Proust sau când ne gândim, cu solidaritate, la Oblomov. Și totuși, aici nu e vorba de lincezeală și moțăire, ci de somn pur și simplu, cel mai adânc și mai reconfortant. Ni se întâmplă uneori, când sîntem la film și ne e prea lene să ne ridicăm și să ieșim, sau în autobuz (asta e mai rar și destul de periculos), cu telecomanda-n mînă sau cu cartea în brațe. Interesant e că orice-am face, nu reușim să dormim singuri, întotdeauna se află cineva sub pat, după dulap sau dincolo de ușă (poate să fie și-o jucărie de pluș, nu e nevoie să ne sperie chiar în fiecare noapte cite-un monstru). Ne-nțindem în pat cu o bucurie egoistă și, după ce adormim, ne alungim din ce în ce mai mult, ne contorsionăm straniu, ca și cum corpul nostru ar lua forma visului. Și dacă a doua zi dimineată ne trezim odihniți, respirînd iarăși cu forță, e doar pentru că nu ne mai aducem aminte de războaiele și de înfrîngerile noastre nocturne. Somnul nu e întotdeauna secvență de timp eliberator care credem că ni se cuvine. Bruno, din *Despre eroi și morminte*, de Săbato, vorbește despre starea noastră de adormire ca despre „o vremelnică periferie a morții, tărîmurile prevestitoare în care facem ucenicia marelui somn, biete zvonuri nedeslușite ale întunecoasei aventuri de pe urmă, ciorne neclare ale misteriosului text final, cu infernul pregătitor al coșmarurilor”. Sîntem oare în stare să acceptăm că în fiecare noapte, cu fiecare somn, ne facem „ucenicia”, în așternutul nostru confortabil și parfumat? E prea mult pentru cineva care vrea doar să se odihnească și, eventual, să viseze un pic, numai scenariu liniștitor și fermecat? Să-ntoarcem foaia lui Săbato și să trecem mai departe, conștinși că în somn nu ne poate face nimeni nici un rău, ascultînd de învățătura zurlie a unuia dintre înțelepții din *Așa grai-a...: „Nu-i lucru neînsemnat să știi să dormi: spre-a reuși, este nevoie să stai treaz o zi întreagă?”*

Alegorie și demonstrație

Important personaj al cinematografului mondial, Pier Paolo Pasolini a provocat dispută și revoltă prin filmele sale (de exemplu, *Teorema* a fost interzis de către Biserică, pînă în 1970, motivul invocat fiind pornografia) și, mai ales, prin simpla exprimare & prezentă. Scrierile sale au aceeași doză de controversă și, deși pot fi dezbătute și „acuzate” la nesfîrșit, dintr-o perspectivă ideologică (angajată), valoarea nu le poate fi contestată. Asta face ca seria de autor „Pier Paolo Pasolini” de la Polirom, în care au apărut, pentru prima dată în românește, volumele *Scrieri corsare* și *Teorema*, să fie cel puțin un eveniment editorial, dacă nu chiar o provocare pentru cititorul român.

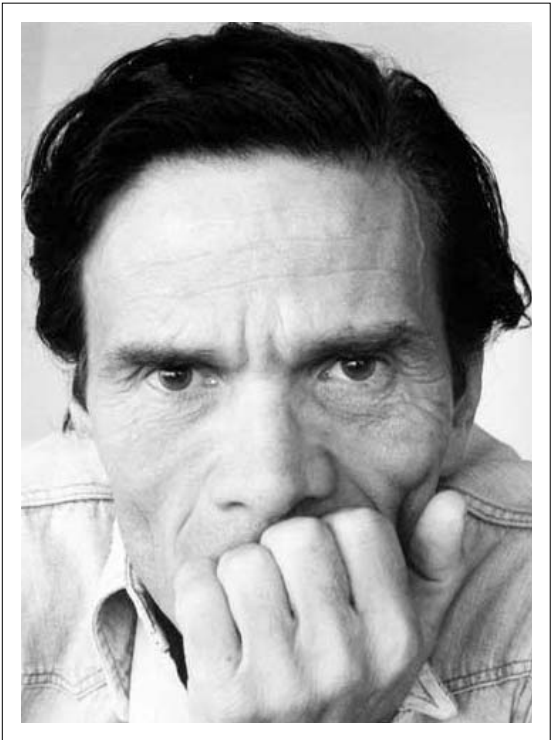
Ana-Maria Onisei

Concepută inițial ca o tragedie în versuri, *Teorema* (Editura Polirom, 2007, traducere din limba italiană și note de Alexandra-Maria Cheșcu) are, acum, forma unui roman, păstrînd totuși cîteva pasaje de „poezie”. Ce v-a plăcea la această lectură, dincolo de stilul impecabil și de construcția proaspătă, e fascinația pe care o degajă. Ritmul e hipnotic, personajul principal, un „oaspete”, cum îl numește Pasolini, exercită aceeași putere asupra cititorului ca și asupra personajelor din poveste. Te ținutește cu privirea, te manipulează cu mintea. Totul apare în cadre și detalii, „ochiul” se fixează în real, unde zăbovește pentru exact atîtea secunde, cît să conștientizezi contextul, gestul, dar să-i păstrezi în gînd misterul. Complementar, există cadre largi, fantastice, unde, ca într-o joacă nebună, se deschid orizonturi, iar imaginația o ia rază înspere lumii-limită.

Pe de o parte, teza pe care o propune *Teorema* ține de orientarea lui Pasolini către „valorile” comunismului. Scrierea e o alegorie a demistificării

burgheziei, clasă socială anacronică, lipsită de miez și de viață, într-un context politic nou. Nu întimplător, personajul responsabil cu seducerea fiecăruia dintre „burghezi” are o apartenență socială incertă. „Alteceva – umanitatea, lumea, clasa lui socială – este palid în el”, scrie Pasolini. Astfel, fascinația noului și slăbiciunea vechiului au ca rezultat o serie de confruntări revelatorii. Care – pe de altă parte – depășesc barierele ideologice și se transformă în căutări și experiențe limită la nivel individual. Fiecare, îmbibată de sexualitate, de pornirea viscerală, atît de „expresivă” și de frapantă.

» „Ca o martiră, abia aplecîndu-se peste parapet, Lucia strigă: «Sînt aici!». El se întoarce, îi zimbește cu toată inocența și naturalitatea tinereții sale și urcă agil scara ce duce la terasă. Apare așa, pe fundalul cerului, cu ochii lui ce o privesc de îndată. Lucia susține pentru o clipă privirea, dar nu mai mult de o clipă. Mecanismul pe care ea însăși l-a pus în mișcare îi permite să se rușineze în fața lui. Aleargă să se ghemuiască lîngă parapet, ascunzîndu-și pîntecele cu genunchii, iar sîinii cu brațele.” – Pier Paolo Pasolini, *Teorema*

Brandui-m-aș și n-am cum

Recunosc cinstit: am început să invidiez o mulțime de orașe din România. Dacă e să dau cel mai recent exemplu, mi se înverzește inima de invidie cînd mă gîndesc la TIFF-ul de la Cluj. Timp de o săptămînă, m-am și enervat să deschid televizorul, să citească ziarele, să aflu că publicul clujean s-a bătut pe bilete la cinema, că a avut șansa să vadă super-filme, că acolo a avut loc premiera filmului *Paru luni, trei săptămîni și două zile*, regizat de ieșeanul Cristi Mungiu. A început să-mi fie ciudă pe dulcele meu tîrg în care dezbateră

despre branduire e atît de aprigă, însă nu poți găsi nicăieri nici măcar o șapcă sau un tricou pe care să scrie simplu: IAȘI. (Frați chinezi, vă rog eu frumos, nu pierdeți ocazia. Ce vă costă? Voi oricum scoateți tricoul la doi lei bucată. Cit v-a ia să inscripționați, alături de sigla originală Abibbas, și numele orașului Iași? Pun pariu că faceți o afacere.)

Deși nu mă îndoiesc că publicul ieșean are mușchii pregătiți pentru a se bate pe bilete, ce șanse ar fi să avem un festival de film asemănător la Iași? Cine ar investi

bani pentru a ieși unul care să conțeneze cu adevărat? (Înțeleg că în primăvară a avut loc unul, dar pînă și eu – care scrisesem scenariul unui film proiectat în cadrul festivalului – am aflat de el abia după două luni.) Mă tem că am pierdut trenul festivalurilor de film. În schimb, săptămîna trecută am avut ocazia să întrezăresc o altă posibilitate.

Porțit la o inițiativă germană (Fundatia Culturală Allianz, Colocviul Literar Berlin, Institutul Goethe și Centrul German de Carte), după București, în drum spre Chișinău, Festivalul

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

Internațional de Literatură „European Borderlands” s-a oprit două zile și în Iași, pe 9 și pe 10 iunie. 14 autori din opt țări europene au avut o serie de lecturi publice în mai multe locații neconvenționale din Iași. Cine ar fi crezut că reușești să aduni public pentru a asculta proză, poezie și teatru, sîmbăta seara, în parcul Copou (lîngă Casa de Cultură „Mihai Ursachi”) și să-l ții atent pentru cîteva ore? Eu unul aș fi avut rezerve. Ei bine, s-au dovedit inutile. Autorii de calitate atrag publicul și spulberă clișeul

conform căruia lumea nu-i interesată de literatură.

Cu ceva mai multă publicitate, cu implicarea unor instituții puternice (poate și a autorităților locale), desfășurat anual, la dată fixă, sînt conștinși că un festival de literatură ar avea șansa să înscrie lașul pe o hartă a manifestărilor culturale europene vii, autentice. Și zău că ar costa mai puțin decît un festival de film, poate chiar mai puțin și decît protocoalele pentru diverse „summit-uri” în care este dezbătută branduirea lașului.

ISSN 1584-8272

